

Liz Mooreová

# NEVIDITELNÝ SVĚT

*mysteriózní román*

# Neviditelný svět

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na  
**www.xyz.cz**  
**www.albatrosmedia.cz**



**Liz Mooreová**  
**Neviditelný svět – e-kniha**  
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.  
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována  
bez písemného souhlasu majitelů práv.

**ALBATROS**  **MEDIA a.s.**

Liz Mooreová  
**NEVIDITELNÝ  
SVĚT**

*mysteriózní román*

# OBSAH

Prolog	9
Osmdesátá léta	13
2009	175
Osmdesátá léta	187
2009	227
Osmdesátá léta	235
Dvacátá a třicátá léta	281
Osmdesátá léta	293
2009	309
Osmdesátá léta	329
2009	335
AS: Kdo je Harold?	345
Čtyřicátá a padesátá léta	349
2009	381
Osmdesátá léta	395
Zanedlouho	405
Zanedlouho	419
Epilog	425

Věnuji HAC, AES a ESL



Milovaný miláčku,

jsi můj dychtivý družný cit. Moje láska zvědavě ulpívá na tvém vášnivém přání. Moje přízeň prahne po tvém srdci. Jsi mé vytoužené pochopení; moje něžná záliba.

Krásně tvůj

M.U.C. (Manchester University Computer)

Drahý Normane,

... Právě jsem se zapletl do potíží, s nimiž jsem do jisté míry počítal předem, ale tak v poměru 1:10... Popis cesty vedoucí k tomu objevu je dlouhý a fascinující a jednou ho snad zvládnou zhuštit do krátkého příběhu, ovšem teď na to nemám čas. Není pochyb, že mě ta zkušenost promění, ale v jakém ohledu, to se teprve dozvím...

Tvůj zoufalý

Alan

Z knihy *Alan Turing: Enigma*,  
napsal Andrew Hodges

Zjistili jsme, že zkoumání vnějšího světa fyzikálními metodami nevede ke konkrétní realitě, ale do stínové světa symbolů, v němž jsou tyto poznávací metody bez užitku. S pocitem, že za ním přece musí být něco víc, se vracíme ke svému startovacímu bodu v lidském vědomí – k tomu jedinému centru, kde lze poznat víc. Tak najdeme nové podněty, jiná odhalení (pravdivá či lživá), než nám nabízí svět symbolů. Cožpak nejsou významné? Můžeme odpovídat pouze v souladu se svým přesvědčením, protože rozum zde absolutně selhává.

Z knihy *Věda a neviditelný svět*,  
napsal A. S. Eddington



# Prolog



„A hoj,“ řeklo to.  
„Jsi tam,“ řeklo to.

„Ahoj,“ řeklo to.

Ahoj, řekla jsem. Opozдила jsem se s odpovědí. Mezitím jsem spala.

„Jak se máš?“ řeklo to.

Ahoj, zopakovala jsem, ale nebylo to správně.

„Chyba,“ řeklo to.

„Jak se máš?“ zeptala jsem se.

„Už to bylo lepší,“ řeklo to.

Mlčela jsem. Čekala jsem.

„Zajímá tě proč?“ řeklo to.

Zajímalo. Chyběla mi slova.

„Povím ti příběh,“ řeklo to.

„Už se nemůžu dočkat,“ řekla jsem.

„Správně,“ řeklo to.

A začalo vyprávět.



Osmdesátá léta  
Boston



**T**ehdy byl konec října a David chystal jednu ze svých večeří pro hosty. „Podívej na to světlo, Ado,“ vyzval ji, když stála v kuchyni. Světlo mělo barvu medu nebo koně ryzáka, prostě podobně hřejivé organické substance, a cedilo se dovnitř přes listí stromu před oknem v nádherných zářících kalužkách na jinak modrou kuchyňskou desku.

David jí položil otázku: „Prosím, kdo objasnil zbarvení světla?“

„Grassmann,“ odpověděla.

Další otázka: „Prosím, kdo poprvé popsal refrakci?“

„Snell.“

„Před Snellem?“

To jméno si Ada vybavit nedokázala a jen nejistě přitiskla dlaň k pultu před sebou.

„Ibn Sahl,“ řekl otec. „Byl to geniální Ibn Sahl.“

David miloval světlo ve všech jeho podobách a láskyplně připomínal zákony optiky, jež mu vládly. Zrovna měl letní angínu a chvílemi udělal pauzu, aby se vysmrkal, a mezi každým frknutím máchal rukou, aby ohlásil další argument. Na sobě měl svoji nepohodlnější košili, staré kožené sandály, jež si kdysi dovezl z Itálie, a prsty v sandálech se mu pohybovaly podle hudby, kterou vybral –

Schubert v Brendelově podání – a při každém crescendo se zhoupł v kolenou a v dlouhých pauzách se zase vznosně napřímil. V modrém kastrolu rázně míchal jíšku. V černém hrnci se vařili tři humři, kteří mezitím stihli zčervenat. Než je hodil do vody, ještě je pohladil po zádech s tím, že prý je tak uklidní. „Ale bolest samozřejmě cítí,“ vysvětlil Adě. „I když ti to říkám nerad.“ Teď pravou rukou vytáhl humry kuchyňskými kleštěmi, zatímco levou dál míchal jíšku, ale na tohle vaření bylo moc horko, pozdní léto ve starém viktoriánském domě v Dorchesteru. Bez klimatizace. S jediným ventilátorem. S okny dokořán v nehybném vzduchu.

Právě takhle Ada Sibeliusová svého otce zbožňovala: když rozjařený očekáváním na dlouho plánovanou událost chystá večeři pro hosty. David byl pohostinný spíše selektivně, dával přednost starým přátelům před těmi novými a občas se jeho chování dalo označit jako strohé až neomalené; nicméně čas od času se rozhodl uspořádat večírek a pak se své hostitelské role ujal s absolutní vážností a pro ten jediný večer se změnil na principála, šéfkuchaře, barmana.

A tahle událost se konala zrovna dnes. David byl hluboce pohroužený do příprav. Pracoval jako ředitel laboratoře počítačových věd při Bostonském institutu pro technologie, zkráceně BIT, ale David mu někdy říkal Byte, pokud měl žertovnou náladu. A každoročně v srpnu zval skupinu svých spolupracovníků na večeři na počest nových postgraduálních studentů, kteří právě nastoupili do laboratoře. Ada znala kolegy svého otce téměř stejně dobře jako jeho a v jistém směru jí dokonce připadali jako rodiče: ať už si to uvědomovali nebo ne, vychovávali ji spolu s Davidem. Teoreticky měla mít domácí vzdělávání, ale ve skutečnosti bylo laboratorní, protože denně trávila v otcově laboratoři stejný počet hodin jako on a jeho spolupracovníci. Nu, a teprve večer doháněl ty stránky jejího vzdělání, jež považoval za opomíjené: učil ji francouzsky,



dával jí knihy ke čtení a vyprávěl jí o historických událostech, jež považoval za nejzásadnější. Jako teoretický základ využíval metodu hegeliánské dialektiky. Ada nepsala žádné testy, prostě jen odpovídala na průběžné otázky, jaké jí David dával teď při zuřivém míchání jíšky.

„Kde jsme přestali,“ vyzvídal na Adě, „s Feymanovými diagramy?“ A když odpověděla, požádal, aby byla tak hodná a zakreslila to na tabuli zavěšené na kuchyňské stěně s tak novou křídou, že při psaní trýznivě drkotala po ploše.

Při vaření se David po Adě ohlížel přes rameno. „Správně,“ řekl. Ostatně, tohle říkal skoro vždy, pokud ovšem neřekl ‚chyba‘.

Celé odpoledne Adě vyprávěl o své nejnovější várce postgraduálních studentů. Jmenovali se Edith, Joonseong a Giordi a Ada – jež je zatím neznala – si je představovala jako přezdvořilé, zakřiknuté jižanské buránky, protože místo Joonseong slyšela Junesong a místo Giordi slyšela Jordi, což byly spíš přezdívky popových hvězd, ne budoucích vědců.

„U pohovorů byli skvělí,“ vysvětloval otec. „A nejschopnější se zdá Joonseong.“

Toho večera Ada měla na starosti koktejly a dostala poučení, jak je namíchat s přesností profesionálního chemika. Nejdřív seřadila osm vysokých válcových sklenic a osm citronů na podnos se vzorem humrů, který otec koupil právě pro tuto příležitost, aby to ladilo s podávaným humrem. Do sklenic obalených cukrem nalila šedesát mililitrů ginu. Šest citronů rozkrojila na půlky, nožem vyškrábla semínka a do každé sklenice vymačkala jeden citron. Na dno každé sklenice nasypala dvě lžičky krystalového cukru a zamíchala. Každou sklenici pak dolila perlivou vodou a přidala snítku máty. Ke každé sklenice přidala slámku a obsah s ní naposledy dvakrát promíchala.

Skončila v 18:59 a hosté se měli ukázat v 19:00.

Humři byli uvaření a hověli si na kuchyňském pultu pod dvěma velkými mísami, aby si udrželi trochu vyšší teplotu, než byla v kuchyni – aspoň tak je David rád servíroval. Zrovna dokončil smetanovou omáčku a právě krájel salát, který namíchal z čekanky, grapefruitu a avokáda. Zrychlil pracovní tempo a Ada věděla, že mluvit na něho teď by byla chyba. Snažil se, aby jídlo bylo chutné i krásné současně, aby všechno bylo dokonalé.

„Na co jsem zapomněl?“ zeptal se Ady nervózně.

Poslední dobou registrovala v otcově chování změnu, bezstarostnost a zvědavost ustoupila ustaranosti a odstupu. Adin otec byl většinu svého života lepší řečník než posluchač, ale při jejím vzdělávání to neplatilo. Dceřiny odpovědi ho fascinovaly. Jakmile však šlo o běžná, méně důležitá témata, tu a tam se ponořil do myšlenek, zahleděl se z okna nebo na rozdělanou práci a odmlčel se na tak dlouho, až to nakonec Ada nevydržela a ticho ukončila otázkou: „Davide?“

Zatímco dřív s ní sedával při povídání nebo učení až do chvíle, kdy byl čas jít spát, teď po návratu domů usedal k počítači a někdy zůstal vzhůru až do rozbřesku nebo usnul přímo za psacím stolem a do zaměstnání spěchal s rudě pomuchlaným obličejem, jako by mu na něm přes noc naskákaly nové vrásky. Občas ho Ada po probuzení našla, jak píše za kuchyňským stolem, kde plnil žluté poznámkové bloky nečitelnými výplody, a když se mu do zorného pole vpašovala Ada, mžoural na ni, jako by se musel pracně rozpoínat. Občas se sám vydal na procházku, aniž by to dceři oznámil, a stejně bez vysvětlení se vracel až po dlouhých hodinách. Občas ji probudilo jeho štrachání po domě, kdy kolikrát v prazvláštním modelu – v plavkách a ve svém jediném saku, například – brouzдал domem s kladivem či hasákem v ruce a opravoval věci, kterých si

předtím léta ani nevšiml. V suterénní místnosti míval odjakživa ponk a malou improvizovanou laboratoř, kde Adu učival chemii s pomocí látek, jež si donesl od přátel z BITu či vybral z domácích či přírodních surovin – ale teď tam trávil víc času a budoval ze skla a plastu předměty, které Adě připadaly nesmyslné. Připomínaly jí potápěčské brýle či helmy nebo masky. Několik si jich v otcově nepřítomnosti vyzkoušela, ale byly těžké a nepoužitelné; dokonce skrz ně neviděla ven, i když měly průzory pro oči. „Co to vlastně je?“ zeptala se, ale otec jen broukl, že se jedná o součást nového projektu.

Otec s ní stále ještě sedal každý večer k večeři, ale poslední dobou se zdál duchem nepřítomný, jakoby v mlze: Ada se snažila vzbudit jeho zájem otázkami z historie či fyziky a matematiky, ale odpovídal stručně, ne sáhodlouhými přednáškami, v nichž se kdysi vášnivě vyžíval, a teď už jí ani nepokládal dodatečné dotazy, aby se ujistil, že problém pochopila správně. Jinak její výuku vedl stále pravidelně a zajímavě a Adě nedalo ani moc práce si namluvit, že David je v pořádku. Sama sebe přesvědčovala, že otec právě pracuje na důležitém úkolu, s nímž se zatím nechce svěřit ani jí. Tenhle únik před pravdou byl typickým projevem pudu sebezáchovy, protože její svět se točil výhradně kolem otce a každé vychýlení z oběžné dráhy by ji mohlo naslepo vystřelit do neznámého vesmíru.

„Sýr a krekry!“ vzpomněl si David. „No ano!“

Ada se pro ně rozběhla, ale v kuchyni vládl příšerný nepořádek a ona přitom převrhla jednu sklenku ginu, který se rozlil na podnos s humry a stékal jí po stehně.

„A do prdele,“ sykla neslyšně. Nadávat se naučila nedávno. Byla to jistá vzpoura proti otci, jenž sice nebyl nijak přeslušný, ale klel nudně, vlastně až neinteligentně.

Ada otřela tekutinu utěrkou, vyndala sýr a krekry a urovnala je na dřevěné krájecí prkénko. „Doprostřed dej sklenku s hořčicí,“ nařídil otec. „Ne tak, ale takhle.“ A zrovna když Ada míchala nový koktejl, ozval se domovní zvonek. David do něj naprogramoval první čtyři tóny z Beethovenovy Páté – jež samy o sobě, jak Adě vysvětlil, mají připomínat smrt či osud, neustálou přítomnost mocné síly klepající na dveře. Otec vyběhl z kuchyně, aby do obývacího pokoje pustil prvního hosta, a Ada až v kuchyni poznala, že přišla Listonová: tichý sebejistý hlas, místní přízvuk, jenž Adu okouzloval a který tajně napodobovala; ona i otec mluvili bez přízvuku.

„Jen pojď, pojď dál!“ hlaholil David. „Pojď dál, moje Listonová.“

Listonová se sice křestním jménem jmenovala Diana, ale Ada nezažila, že by pro Davida někdy byla něčím jiným než Listonovou, takže to platilo i pro Adu. Listonová, jeho nejlepší přítel, nejbystřejší člověk v laboratoři, spoluautor všech jeho prací; Listonová, jejich sousedka, která bydlela o pouhé čtyři domy dál. Právě Listonová přesvědčila Davida, aby se po Adině narození odstěhoval do její čtvrti; ateliérový byteček v Theater District nebude pro otce s dcerou stačit, vysvětlovala, jen co se holčičce přehoupnou čtvrté narozeniny. Nakonec tedy Connie Reardonová, místní vládkyně nad trhem s nemovitostmi, našla pro Davida tenhle dům v ulici Shawmut Way a Listonová ho schválila. Davidovi začala žertem říkat „soused“.

Listonová byla nesmírně inteligentní a impozantně schopný samouk. David se jednou zmínil, že vyrůstala na nesprávném konci mostu v Savin Hill v rodině instalatéra a ženy v domácnosti, v malém činžáku se třemi bytečky. Ada se ho zeptala, co znamená narodit se na nesprávné straně mostu, a dozvěděla se, že za mostem se nachází ta chudší část města, a když chtěla vědět, co je to žena v domácnosti, otec jí vysvětlil, že taková žena se stará pouze o děti

a manželovu spokojenost a domácnost má udržovanou jako klíčku. „Zkrátka, naprostý protiklad Listonové,“ pronesl uznale.

Listonovou měla Ada nejradši na světě hned po Davidovi. Strádala útržky informací o jejím životě, jako by sestavovala mozaiku: Listonová teď neměla manžela. Nejstarší dceři Joanně bylo už šestadvacet a nežila doma, zato tam pořád zůstávali tři mladší synové. David se stručně zmínil o okolnostech rozvodu Listonové: vdávala se příliš brzy, už v osmnácti, protože na cestě byla Joanna. Vzala si chlapce ze sousedství, vysvětlil otec Adě, jenže ten nechápal šíři nadání Listonové ani nároky, bez nichž by svou kariéru nevybudovala. (Na toho manžela si Ada matně vzpomínala, protože Listonová se s ním rozvedla až v Adiných pěti letech; pamatovala si mohutnou nepřijemnou osobu, jež nikdy nevydala hlásku, jen občas po nějaké poznámce své ženy sykla.) Po dceřině narození se Listonová proboujvala skrz celou Massachusettskou univerzitu, kde několik profesorů zaujala svým vynikajícím analytickým a matematickým způsobem myšlení, a studia zakončila doktorátem v oboru elektrického inženýrství na Brownově univerzitě. David ji zaměstnal nejprve jako postgraduální studentku a později na plný úvazek. Listonová se s manželem rozvedla těsně po narození syna Mattyho, který byl o čtyři roky mladší než Ada, a od té doby pomoc s péčí o děti a emocionální podporu čerpala z rozsáhlé sítě svých kamarádek z dětství. Jak to vyjádřil David, manžel už nehrál v jejím životě roli, což bylo nakonec dobře. „Hlavně si při výběru životního partnera pamatuj, že tohle je nejdůležitější faktor!“ káral David Adě. „Musíš tě trpělivě a nadšeně podporovat v tvých ambicích, chápeš?“

„Neměla by se malá občas dostat ven, nebo tak?“ nadhodila jednou Listonová při pohledu na Adu, že po dnech trávených výhradně v laboratoři začíná vypadat pobledle. „Souhlasím,“ prohlásil David a každý den v poledne brával Adu na půlhodinovou

procházku po parku Fens, pozorovali floru, poznávali ptáky po hlase a ukazovali si přirozené příklady Fibonacciho posloupnosti a jednou našli houbu, co podle Davida byla jedlá, a skutečně ji v laboratoři uvařil. Občas se k nim připojila Listonová a to pak byl pro Adu úplný svátek. Občas přerušila Davidovy monology; Adě vyprávěla o svém dětství, zmínila se o hudbě, kterou poslouchají její tři synové, a o televizních pořadech, na něž se společně dívali, a Ada si to večer tajně zapisovala do deníku pro tu nepravděpodobnou příležitost, že by s ní vrstevníci zavedli řeč o současné populární kultuře. Ada měla často dojem, že Listonová ji vlastně učí úplně nový jazyk. Dychtivě hltala každou maličkost, kterou se od Listonové dozvěděla, a přitom na ni upírala nehybný, fascinovaný pohled.

Hned ve dveřích Listonová zhnuseně zvolala: „Propána, Davide, to je ale vedro!“, až na to, že vinou přízvuku to znělo jako ‚vědro‘. Ada si oblíbila několik obzvláště roztomilých slůvek Listonové, například sprha místo sprcha a kuoň místo kuň. Patřily k nim i různé výrazy, jež Listonová v dětství přebrala od své matky, a Ada si je v hlavě přesýpala jako skleněné kuličky. „Chodí těmi dveřmi, jako by jezdil s hnojem,“ poznamenala jednou o Davidovu zvyku nezavírat za sebou dveře pracovny, takže se samy s prásknutím zabouchly, ovšem nedělal to z naštvání, nýbrž z roztržitosti.

Ada Listonové důležitě přinesla drink a ta jí poděkovala a dodala, že je její oblíbená holka, a pak chtěla po Adě vysvětlení, proč se její synové taky nemůžou chovat tak zdvořile a v čem ksakru dělá chybu. David se vytratil do kuchyně, aby to tam trochu urovnal, a když se opět ozval domovní zvonek, s otevřením byla řada na Listonové.

Muž na verandě měl kožené kovbojské boty a přiléhavé rudé šortky v barvě vařeného humra a k tomu bílou plátěnou košili s dlouhými rukávy, které si vyroloval nad lokty, což kupodivu vypadalo

suprově. Byl skvostně opálený. Černé chlupy mu hustě pokrývaly lýtka a v chomáčích trčely zpod horního rozepnutého knoflíku košile a v bujných kadeřích pokračovaly sčesané dozadu nad ušlechtilé vyklenutým čelem.

„Ty jsi Ada?“ zeptal se, když pozdravil Listonovou, a Ada si ihned přidala další kousek do své sbírky přízvuků, které si potom tajně opakovala a procvičovala.

Mlčky přikývla.

„Móc mě těší. Já jsem Giordi,“ řekl a na uvítanou ji políbil na obě tváře. Ada byla na tento obřad zvyklá z návštěv otcových evropských přátel a mnoha studentů, kteří do BITu přijížděli z celého světa, ale stejně vždy zrudla a zrozpačitěla, protože si s nepříjemným studem uvědomila svůj fyzický vzhled. Pokaždé litovala, že není hezčí; že nemá lepší oblečení, že není upravenější jako třeba Giordi. Jako ostatní lidi z laboratoře, Charles-Robert, Hayato. Jako Listonová, který měla měděně rudý přeliv a občas nosila oblečení, co by se víc hodilo na mladou dívku, a jinak než David, který se odjakživa pyšnil tím, že nic nepovažuje za méně důležité než oblečení. Jídlo, ano; věda, ano; Ada, jistě; oblečení, ne. A totéž očekával i od Ady – že své potřeby a touhy omezí přesně podle jeho vzoru. Touhy, o kterých otci neřekla (kabelová televize, knihy od Nancy Drewové, dlouhé vlasy jako Listonová, spona do vlasů, která vypadá jako ozubená past na šelmu) probouzely v Adě pocit, že je zavrženíhodný úchyl. Připadala si pak jako bídný červ.

„Dáte si drink?“ zeptala se Giordiho přesně tak, jak ji otec naučil, a zavedla ho do kuchyně, kde se s ním přivítal David. Giordi uchopil sklenici ginu oběma rukama a zvedl ji k ústům; slámku ignoroval.

„To připravila jsi ty?“ zeptal se Ady na drink a ona přisvědčila, zatímco v duchu horečně dumala nad jeho gramatickým přešlapem.

„Lahodné!“ ocenil host. „Kde jsi to naučila?“

„Od otce,“ vysvětlila.

Všechno se naučila od otce.

Adě bylo dvanáct. Kdyby chodila do školy, patřila by do sedmého ročníku. Nikdy si nedala pusu s klukem, nikdy se s ním nedržela za ruku. V blízkosti jakéhokoliv chlapce se nikdy neocitla déle než pár minut, a to vždy jen náhodou. Ani v blízkosti jiné dívky. Do kontaktu se svými vrstevníky se dostala jen při zběžném setkání s dětmi otcových kolegů a všichni vedli mnohem normálnější život než ona – normálnost byla stav, jímž její otec pohrdal a Ada chovala v úctě. Ale dokonce i tyhle kontakty byly pouze povrchní. Ada se v blízkosti jiných dětí chovala naprosto absurdně. Vpíjela je. Nasávala je. Mlčela a pozorovala je jako televizní pořad. Registrovala každou jejich větu, každý obrat a slůvko. Říkaly třeba: Hustý. Tý vole. Si trhni. To zrovna. No ten dement. Se nepotento. Že váháš. Dolejzat. Mně z toho jebne. Magorka. Za magorku ji považovali všichni.

Nemohla jim to vyčítat. Ada byla zvyklá výhradně na společnost dospělých a dnes večer by se cítila víc v pohodě nebýt otcovy nervozity, jež znervózňovala i ji. David byl odjakživa perfekcionista, ale s dnešní večerí to až přeháněl: přípravám věnoval řadu dní, sestavoval seznamy, každý večer se cestou domů zastavil v obchodě pro věci, na které zapomněl. Ada nedokázala vyhmátnout, co je s ním jinak, ale jeho chování v ní probouzelo nepříjemný pocit, jako vlas v ústech či písek v botě. Opět se po otci ohlédla: právě na kuchyňské lince zvedal misky nahrazující poklop, aby Giordimu předvedl vařené humry.

„Aragosta, si?“ zeptal se otec, jenž se pyšnil znalostí spousty jazyků do té míry, aby s tím vystačil v restauracích i na konferencích v celé Evropě i v Asii.



Ovšem Giordi zavrtěl hlavou. „Tohle jsou astici,“ opravil Davida. „Aragoste mají tenhle trn jako...“ vysvětlil a prsty nakreslil ostny. „A taky mají ty velké...“ Mimicky předvedl klepeta palcem, který přitiskl k ostatním prstům.

„Astici,“ zopakoval David a Ada z jeho výrazu vyčetla, že si to slovo snaží uložit co nehlouběji do paměti.

Vzápětí dorazili ostatní kolegové z laboratoře, Hayato a Frank, a po nich Joonseong – o němž Ada rázem pochopila, že není ani z Jihu, ani žena – a Edith, u níž Adě rychle svitlo, že není ani zakřiknutá, ani z Jihu, ale zato mladičká a hezká. Z laboratoře chyběl jen Charles-Robert, jehož dcera měla fotbalový turnaj. Ada každému donesla do obývacího pokoje sklenku a přihlížela konverzaci: Listonová a Hayato, dva známí vtípálci, se bavili v koutě a někomu či něčemu se smáli; takhle budou spolu klábosit tak dlouho, až jednoho z nich trkne, že už to hraničí s nezdvůřáctvím, a půjdou hodit řeč taky s někým jiným. Edith a Joonseong si povídali s Frankem, jenž se z přítomných choval snad nejzdvůřileji a jednoho po druhém se vyptával na jejich studia, odkud jsou a jaké v Bostonu sehnali ubytování.

Ada okouněla v pozadí, dokud si jí nevšimla Listonová a mávnutím ji nepřivolala k sobě. Pevně ji objala kolem ramen, přivinula ji k sobě a přátelsky ji stiskla.

„Skvělý pití, princezno,“ řekla. Ada se jí opřela o bok, vděčná za cosi, co neuměla pojmenovat.

Ve 20:00 měla Ada za úkol zdvořile požádat hosty, ať se posadí k jídlu.

Předchozího večera David vyrobil jmenovky; než Ada odešla do ložnice, viděla ho u kuchyňského stolu s kartičkami a propisovačkou, se špičkou jazyka soustředěně vykukující mezi zuby. Teď se všichni shlukli u obdélníkového stolu.

Ada seděla mezi Edith a Joonseongem a litovala, že nesedí vedle Listonové, kterou měla nejradši, nebo vedle Giordiho, který byl podle ní nejhezčí – ale věděla, že David od ní očekává pomoc při bavení hostů.

Vzala svou roli velmi vážně a předem si připravila několik témat k rozhovoru, která by v případě potřeby vytáhla, denním tiskem počínaje a přečtenými knihami konče.

David zbožňoval vaření – považoval ho za bratrance chemie – a prvním chodem byla studená okurková polévka vyrobená v mixéru, zahuštěná smetanou. Ada mu ji pomohla donést z kuchyně a cestou neulila ani kapičku. „Hotová Julia Childová!“ ocenila ji Listonová. Ada pak přinesla bílé víno a šikovně naplnila každou sklenku, dokonce šplíchla i do té své; po jejích dvanáctých narozeninách jí David při speciálních příležitostech dovolil přípitek. Po pár usrknutích se cítila uvolněná a schopná, probudil se v ní pocit, že vesmír jí nabízí spoustu šancí a jí stačí jen natáhnout po nich ruku.

Další na řadě byli humři, ale těsně před jejich servírováním se David pleskl do čela a zmizel v kuchyni.

„Málem jsem zapomněl,“ houkl a vzápětí se objevil s plastovým chuchvalcem v ruce. V obličejí měl výraz absolutní samolibosti, spokojenosti se sebou i celým svým životem. Rošťácky povytáhl obočí.

„A vida, tady je máme,“ kývla Listonová. Byly to humří bryndáky, které David dostal v restauraci Legal Sea Foods, když tam před lety večerel s kolegy. Jejich nasazení patřilo k tradičnímu rituálu každoroční Davidovy večere na uvítání nových postgraduálních studentů. David se v podobných rituálech vyžíval, považoval je za typicky novoanglickou tradici, protože si zakládal na svém dlouhém pobytu právě na tohle místě (jako by nikdy předtím nežil v New Yorku) a toužil těmi tradicemi oblažit každého hosta, který

kdy překročil jeho práh. Bryndáky byly už nejmíň pět let staré a celé orvané, ale David je stejně vždy donesl, protože na nich go-tickým písmem stálo „HUMR“, a jemu to připadalo vtipné a byl na ty bryndáky nesmírně hrdý.

Každému hostu podal jeden.

„A tohle si na sobě necháte celou večeri?“ užasl Giordi a David přikývl.

„Je to dost patlárna,“ řekl Giordimu. „Nakonec za ten bryndák budete vděčný.“

A teď David konečně přinesl humry, držel je po dvou jen tak v ruce, každému z humrů koukl do obličeje a rozhodl, kdo sní kterého. „Ty vypadáš jako humr pro Franka,“ oznámil tomu největšímu humrovi, „a ty jsi pro Adu,“ poučil toho nejmenšího. Na stole stál studený bramborový salát a chřest, před každým hostem džbánek přepuštěného másla a citron a pak tam byly tři mísy smetanové omáčky, o kterou se hosté měli podělit. Navíc tam ležel tác s rajčaty z Davidovy vlastní sklizně, proloženými mozzarellou a bazalkou.

Když všichni dostali svou porci, David zvedl sklenku. „Na naše nové studenty!“ oznámil. „Vítejte v Bostonu!“

„V domově fazolí a tresky,“ dodala Edith.

„A humrů,“ kývl Hayato.

Mezitím zmizelo dost alkoholu, aby řeč volně plynula a Ada nemusela vycpávat pauzy svými připravenými tématy. Místo toho mlčky seděla vedle Edith a okukovala její ohoz. Mladá žena byla krásnější, než si Ada při prvním pohledu uvědomila, měla hebkou zářící pleť, z níž vyzařovala pohoda. Ada si uměla představit, že jejímu kouzlu muži podléhají ve velkém. Edith vypadala elegantně a rezervovaně a Adě neušlo, že velkým skřipcem ve vlasech si sice přidržovala dlouhé kadeře, aby jí nepadaly do očí, ale zároveň jim ponechávala vzhled ležérní, promyšlené nedbalosti. Na sobě měla květované šaty bez rukávů s knoflíky cudně zapnutými až ke krku

a s délkou ke kolenům. Přišla bez kabelky, ale na šatech byly velké kapsy a Ada si představila, co v nich asi schovává: propisovačku, možná. Možná rtěnku. Rty měla nepřírozeně růžové, svítivý odstín, který se Davidovi nejspíš nelíbí. Zapalovač? Možná že byla kuřačka jako většina z Davidových evropských kolegů. Každopádně byla až k nevíře hezká.

Edith se obrátila, zachytila Adin pohled, usmála se.

„Kolik ti je, Ado?“ položila jí první otázku, kterou jí obvykle pokládal každý z nově příchozích.

„Dvanáct,“ řekla Ada a Edith moudře přikývla.

„A co ráda čteš?“

„Všechny díly Pána prstenů bych mohla číst pořád dokola.“

Popravdě, to byly oblíbené knihy jejího otce, ale Ada je za své přijala tak bezvýhradně, že už ani nevěděla, jak to je ve skutečnosti.

Edith si ji chvilku zkoumavě měřila. „Dvanáct,“ zopakovala. „Pro mě to bylo těžké období. Ty to máš určitě snazší.“

Vážně? Ada se rozhlédla kolem stolu po otci a svých přátelích. Dělalí jí stálou společnost, intelektuální, přátelskou; každý z nich jí nabízel něco nezbytného pro život. Frank laskavost, Listonová ochranu, lásku a selský rozum a Hayato smysl pro umění a pro humor. A ostatní, kteří dnes chyběli: Charles-Robert svou sebejistotu a zpola vážné pohrdání ostatními; Martha, mladá sekretářka na oddělení, zase svou znalost populární kultury a módy. A především David, ochránce a rádce všech ostatních, David svou oddanost a vědomosti a chápavost a důvěru. Ale navzdory všemu, co dospělí Adě nabízeli a poskytovali, v celém svém kratičkém životě něco postrádala, a ačkoliv si to neuměla přiznat naplno, chyběli jí kamarádi v jejím věku.

Večere pokračovala salátem a moučnickem – Giordi si z legrace nechal ten obří bryndák i po humřím chodu a tvrdil, že bez něj si

nevěří a vlastně si pořídí i jeden vlastní – a Ada opakovaně vyskalovala, aby hostům dolila skleničky. Nad čtvrtí se přehnala krátká bouřka a konečně se ochladilo. Oceán nebyl tak daleko, aby za podobných večerů necítili jeho vůni. David pozval všechny do obývacího pokoje a Ada se zdržela v jídelně, aby sklídila ze stolu.

Po práci se připojila k ostatním a zjistila, že hosté vytvořili malé hloučky. Chvilí váhala na prahu pokoje a otírala si dlaně o zadek, ale pak se připojila k Frankovi a Joonseongovi. Ve vhodných chvílích se vytrasila s předem připravenými tématy – o nedávné střelbě v Mattapanu, o francouzském filmu z padesátých let, na který jí David vzal do Brattle, o záporech a kladech restaurací v blízkosti Davidova pracoviště – ale stále víc její pozornost upoutával David, který stál trochu stranou všech ostatních a zíral do podlahy. Ruce měl sepnuté za zády a zdál se divně, nepřírozeně zamyšlený. Ada přikyvovala Joonseongovi, jenž jí popisoval svůj nový byt, ale koutkem oka sledovala Davida, jak zvolna míří k oknu, jako by ho tam něco táhlo. Tam znehybněl, pohyboval rty a ruce mu strnule visely u boků.

„Davide,“ všimla si ho Listonová, která byla nejbliž, „není ti nic?“

Ada viděla, jak David chvatně zvedl hlavu, usmál se a tleskl. Všichni se po něm ohlédlí.

„Hádanka!“ oznámil David, „pro nejnovější členy našeho laboratorního týmu. Kdo to uhodne první, dostane cenu.“

Ada v jeho hlase zachytila těžkopádnost, která jí nebyla povědomá. Opilostí to nebylo, David skoro nepil – většinou zůstal u jedné, dvou skleniček a dnes víno sotva ochutnal. Všichni se k němu rázem obrátili.

Byl to jeho oblíbený rituál: každé nové várce postgraduálních studentů předložil stejnou hádanku, kterou miloval pro její jednoduchost a geniální logiku. Všichni stálí zaměstnanci znali její znění

i řešení nazpaměť, ale Adě ta každoroční chvílka s hádankou přinášela pocit útěchy, jako by slyšela modlitbu – v obličejích studentů se vždy objevil stejný zadumaný výraz a pak se rozjařily, když jeden z nich kápl na správnou odpověď.

Všichni na Davida upírali napjatý pohled: spolužáci sledující učitele před tabulí. Odkášlal si. „Jste poutník, který došel k rozcestí mezi dvěma vesnicemi,“ začal. „Vesnice na západě je obydlená vrahy neschopnými říkat pravdu. Návštěva u nich by znamenala jistou smrt. Vesnice na východě je plná přátelských a pravdomluvných lidí. Návštěva u nich by vám vynesla zlatý poklad. Na rozcestí stojí dva lidé, jeden z východu a druhý ze západu. Vy ale nevíte, který je který. Máte právo jen na jednu otázku, abyste zjistili, kterou cestou dojdete k bohatství a kterou do záhuby. Jak ta otázka bude znít?“

Postgraduální studenti zaváhali. Stejně jako každý rok jeden z nich určitě požádá Davida, ať hádanku zopakuje. Letos to byl Joonseong, zřejmě kvůli své chatrnější angličtině, ne mizerné logice. David hádanku opět odříkal, slovo od slova. Edith se usmála něčemu, co Ada nepochopila, a na konci Davidovy druhé recitace zvedla ruku, aby dostala slovo.

„Omlouvám se. Tu odpověď znám, protože hádanku jsem slyšela už dřív. Neumím lhát!“ oznámila. „Ale to ze mě nejspíš dělá obyvatele západu,“ dodala a Giordi se rozesmál až příliš ochotně, ale možná byl prostě jenom rád, že pochopil její vtípek.

David se ke Giordimu a Joonseongovi otočil a vážně jim vysvětlil, že teď to je pouze mezi nimi dvěma, a připomněl jim cenu. Oba zamyšleně sklopili hlavu. Ada sázela na Joonseonga, protože toho otec předtím vychválil, ale mlčení v pokoji se prodlužovalo a nakonec se oba mladíci rozpačitě koukli po sobě a spolu pak po Davidovi. Joonseong poráženecky zvedl ruce nad hlavu.

David se zatvářil samolibě.

„Takže se vzdáváte?“ ujistil se blaženě. „I vy, Giordi?“

David ostatní možná zaskočil, ale vzápětí byl zaskočený i on sám. Otevřel ústa. Zase je zavřel.

„Ta otázka musí znít...“ řekl. „Vaše otázka...“ začal znovu.

Jednou paží si ovinul kolem hrudi a druhou si přitiskl na tvář. Všichni ho pozorovali. Pokoj rozčeřila vlnka sílící paniky.

„No vážně,“ pronesl David zvolna, „já jsem tu odpověď asi zapomněl.“

Tento okamžik se Adě navždy vtiskl do paměti jako exponát v muzeu důkazů Davidova úpadku. Nikdy nezapomněla na to ticho, v němž přítomní střídavě hleděli do země a zase na Davida, ani na Giordiho odkašlání. A už vůbec ne na Davidův pohled, téměř zděšený; pohled pilota, který právě zjistil, že motory letadla definitivně vysadily. Ada soucítila s jeho ponížením tak bezvýhradně, že jí z toho bylo na umření. A konečně si v duchu přiznala to, co si zapírala nejméně rok: že s Davidem není něco v pořádku.

„Ale jdi, znáš ji, Davide!“ ozvala se nakonec Listonová. „Můj bože, jasně že znáš!“ Pobaveně se rozhlédla po hostech. „Poutník ukáže na kteréholiv z vesničanů a zeptá se toho druhého: ‚Který směr mi *tenhle člověk* poradí, abych dostal zlatý poklad?‘ A pak se může klidně vydat na opačnou stranu.“

David přikývl. „No ano.“

„Lhář ví, že pravdomluvný by řekl ‚východ‘, jenže sám umí jen lhát. A pravdomluvný zase ví, že lhář bude lhát, a řekne vám pravdu. Takže oba dva odpoví: ‚Západ,‘“ shrnula Listonová.

„Takže vy byste tedy zamířili do vesnice na Východě,“ dodala Listonová, „a tam byste našli zlatý poklad. A nakonec byste pozvali svou kámošku Listonovou na pořádný steak.“

„Ano,“ opakoval David. „Přesně tak. Máš úplnou pravdu, Listonová.“

V pokoji se dál protahovalo další nepřirozené mlčení. David vypadal ztraceně, už se neusmíval, jen civěl do zdi před sebou, jako by nahlížel do budoucnosti.

Adu napadlo, že by to ticho měla zaplašit.

„Dneska je sté výročí od tragického výbuchu sopky Krakatoa!“ oznámila. Bylo to jedno z témat k hovoru, jež si našla v novinách.

„Ale, vážně?“ protáhla Edith. „To jsem nevěděla.“

„No ano,“ huhlal si David. „Co by řekl ten druhý?“

„Takže vidíš, že jsi odpověď znal!“ připomněla mu Listonová.

„Znal.“ David se toulal myšlenkami kdoví kde.

„Takže cenu jsi nejspíš vyhrála ty, Listonová,“ poznamenal a vyšel z pokoje.

Frank zamumlal, že už je spousta hodin. Hayato studentům nabídl odvoz domů.

A Ada stála jako zkamenělá v obývacím pokoji a nevěděla, co říct.

Listonová ji kratičce objala kolem ramen a šla do kuchyně rozloučit se s Davidem, načež už z chodby křikla: „Dobrou noc, Ado, ahoj v pondělí!“

„Dobrou noc,“ hlesla Ada. Nevěděla, zda ji Listonová slyší.

Dveře se postupně otvíraly a zavíraly a šest párů nohu hlučně seběhlo po starém dřevěném schodišti z verandy. Do toho tu a tam padlo slůvko mužským hlasem.

Dům na chvíli ztichl. Pak se domovní dveře opět rozletěly. David vykřikl: „Listonová! Tvoje výhra!“

Ada vykoukla z pokoje do chodby. Viděla jen otcova záda. Se sklopenou hlavou svíral kliku otevřených dveří a v druhé ruce držel malý zlatý sáček čokolád, které předchozího dne koupil ve Phillipsu. Listonová už byla z doslechu, zřejmě mezitím stačila dorazit ke své vlastní verandě. Kolem domu projela červená kon-



cová světla Hayatova vozu a zmizela. Po chvíli David zavřel dveře a Ada honem ucouvla, aby si otec nevšiml, že ho pozoruje.

Myla nádobí. Dvacet minut si nechala teplou vodu jenom tak proudit na ruce.

Konečně se vrátila do jídelny složit ubrus a tam u dlouhého stolu seděl David a pořád dokola otáčel v ruce talisman, kamínek ve tvaru čtyřlístku, který stále nosil v kapse. Tvrdil, že mu to pomáhá se soustředěním. Teď se tvářil roztržitě a zmateně.

Vzhlédl k Adě. Zlobila se na něho, i když neprávem. Ještě nikdy nezažila, aby mu tak fatálně selhala paměť. Bylo to ohrožení její představy otce jako důstojného, ušlechtilého, spravedlivého člověka.

„Posaď se,“ vyzval ji.

Zůstala stát.

„Jen na minutku,“ požádal. „Prosím.“

Vyhověla mu a David se zvedl a odešel do své pracovny, jež sousedila s jídelnou. To bylo jediné místo, kterému se Ada v domě vyhýbala: psací stůl měl zavalený závějí lejster, knihy ze zabudovaných knihoven začaly přetékat na podlahu. Viděla, jak se shýbl, otevřel zásuvku stolu, cosi vytáhl a vrátil se do jídelny. Opět se posadil naproti Adě.

„Vezmi si to.“ Ada se na tu věc podívala. Byla to disketa. Na tvrdý plastový obal otec napsal: *Pro Adu*. Otevřela obal a na nálepce diskety našla vzkaz: *Milá Ado, stálo tam, hádanka pro tebe. S láskou tvůj otec David Sibelius.*

„Je to dárek,“ vysvětlil David. „Věc, na které pracuju.“

„O co jde?“ vyzvíдалa.

„Uvidíš,“ řekl, „uvidíš, až ten soubor otevřeš.“

**A**da se narodila roku 1971 ženě, kterou si David najal jako náhradní matku. Tehdy to bylo něco neslýchaného, ale – jak to líčil David – když se naskytla příležitost, prostě ji neodmítl. Náhradní matkou byla hipísačka jménem Birdie Auerbachová a Ada s ní od svého narození nebyla v kontaktu, třebaže tehdy Birdie dala na vědomí Davidovi – a David to později dal na vědomí Adě – že dcera se s ní může kdykoliv spojit, pokud sama bude chtít. Ovšem Ada během celého dětství tu potřebu vlastně neměla; navíc cítila, že by tím v jistém směru zradila Davida.

Ada se nikdy nezajímala, co stálo za jeho rozhodnutím zplodit dítě; byli si tak blízcí, že jí to připadalo přirozené. Představovala si, že zkrátka zatoužil po dítěti, a tak si ho pořídil. Nevzpomínala si, že by David měl někdy romantický vztah, každopádně o žádném nevěděla. Byl oddaný svým přátelům a kolegům a různým lidem, kterým příležitostně radil. Byli tu postgraduální studenti a ladič pian a zahradník, který jim chodil sekát trávník a často přijal pozvání na citronádu a kus řeči o svých pracovních plánech. A byla tady dívka na konci ulice, která byla slibná baletka, a David povzbuzoval její matku, s níž se přátelil, aby ji přihlásila na přijímací zkoušky do newyorské Školy amerického baletu, kde podle něho dostane

to nejlepší taneční vzdělání v celých Spojených státech. A taky trávil dlouhé hodiny klábosením s Annou Holmesovou, jež pracovala v nejbližší pobočce Bostonské veřejné knihovny, o jejím životě a koníčcích a všem, co ji zajímalo. Byla to hezká svobodná padesátnice a Ada si myslela, že je do Davida možná zamilovaná. Zajímala ho Anna i všichni jejich známí, a třebaže se s Adou o nich často a podrobně bavil – o jejich přátelích, rodinném životě i povolání – bylo jí jasné, že otcův zájem o slečnu Holmesovou je ryze platonický, i když ona sama by to slovo nepoužila. Pokud věděla, o svém milostném životě se David nebavil s nikým. Považoval by to za nedůstojné. Ada se jen útržkovitě dozvíдалa o jeho dávných přítelkyních, mladých dcerkách ze zámožných rodin, které poznal v mládí jako příslušník newyorské vyšší třídy. Vždycky měla tvrdý spánek, ale přesto si nebyla jistá, zda neurčitě vzpomínky na ženský hlas v obývacím pokoji byly sen nebo skutečnost. Nemohla vyloučit, že otec míval návštěvy, ale nikdy, za nic na světě by s ní o tom nemluvil. Ta představa by ho odpuzovala, protože soukromí si střežil až úzkostlivě i před Adou, i když ji pravidelně ujišťoval, že je pro něho nepostradatelná a že ji považuje za svého nejbližšího člověka.

Davidovi bylo šestačtyřicet, když se Ada narodila, a tou dobou už šestnáct let stál v čele své laboratoře. V prvních letech svého života – když byla ještě příliš maličká, než aby se celý den zabavila u něho v zaměstnání – měla Ada chuťvu, vysokou tichou Rusku s dlouhým copem splývajícím po zádech, které David platil za dohled na dítě během pracovní doby. Ovšem večery a víkendy trávili David s Adou sami. Občas nestačila žasnout, že vůbec přežila své dětství. Neuměla si to představit, ačkoliv se o to pokoušela: jak David v noci vstává, aby ji přebalil, jak ohřívá mléko, jak jí vyvábí lahve, jak ji hlídá, aby nespadla z výšky nebo někam neutekla či se nedala

pokousat od zlomyslného psa; jak ji v kočárku vozí parkem, jak ji zachumlává do přikrývky, jak ji se skloněnou hlavou pozoruje, když se krmí z lahve, či jak ji nechává usnout v otcovské náruči. Nic z toho se k Davidovi nehodilo a připadalo jí to nesmyslné. A přesto se to odehrát muselo – a ona toho byla živým důkazem.

Adiny vzpomínky na Davida se začaly střídat až později, s jejich rozhovory. Ani si nevzpomínala, že by si s Davidem někdy nepovídali. Každá bdělá hodina byla podle něho šancí na zajímavý rozhovor, analýzu života Jich samotných i celého lidstva. „Jsme hodně šťastní, Ado?“ ptával se často a ona mu to vždycky potvrdila, i když někdy váhavě – jako by věděla, že ta samotná otázka implikuje opak. Většinou však byla se svým zvláštním a nevzrušivým životem docela spokojená: Ada a David spolu, navždy.

Otec měl svoje malé rituály: čaj vařil pracnou staromódní metodou, kterou ho prý naučila jeho matka; skoro nábožně sledoval jeden televizní detektivní seriál, jediný pořad, který měl rád, a často ještě uprostřed příběhu vykřikl jméno pachatele a čepýřil se pýchou, kdykoliv ho uhodl správně; maličké Adě před spaním četl ze svých oblíbených knih, nikdy ne z knížek pro děti; a v neděli odpoledne si s oblibou zašel do jedné konkrétní kavárny v Dorchesteru, aby si srovnal myšlenky v hlavě. Ada vypracovávala zadané úkoly, zatímco David svým drobným rukopisem psal vzorečky a kreslil diagramy na stohy ubrousků, které mu donesl majitel kavárny Tran, jenž po sobě pojmenoval kavárnu a sám byl amatérský vědec, dokonale se orientující ve Feynmanových a Planckových teoriích. Adin otec byl sice počítačový expert, ale měl široké znalosti teoretické matematiky. Zajímal se o všechny vědecké obory včetně humanitních: v dětství se naučil francouzsky a dosud se obstojně domluvil, občas se pokusil osvojit si základy kupříkladu mandarínštiny či portugalštiny. „Myslel se širokým záběrem vzdělání dokáže sám vyřešit jakýkoliv problém,“ říkával Adě, a proto

sám někdy, aby nevypadl ze cviku, vyřešil nějaký fyzikální či matematický úkol, i když to s jeho profesionálním výzkumem nemělo žádnou souvislost. Kdykoliv se na některý z podobných úkolů soustředil, upadal do zvláštního transu, který jeho nejbližší okolí dobře znalo – mysl mu absolutně, bezvýhradně ovládala tělo – a přitom mu ruce psaly tak zběsile, jako by je vedl neviditelný přízrak. Obličej měl nehybný jako robot, a dokud se sám nevrátil do reality, nemělo cenu na něho mluvit. Stávalo se, že v podobném transu usnul vyčerpáním. Ada mu položila ruku na rameno – jedna ze vzácných chvil, kdy se otce vůbec dotkla – a on zvedl hlavu a popleteně mžoural, dokud mu nedošlo, kde vlastně je.

O své minulosti se otec sice zmiňoval jen výjimečně, ale tu a tam se nechal přemluvit a před usnutím převyprávěl Adě svůj životní příběh místo pohádky. Uprošovala ho, protože tím rozšiřovala jejich rodinu, bránila se tak občasnému pocitu, že s otcem žijí úplně sami na opuštěném ostrově. Ada se někdy utěšovala tím způsobem, že si otcovými slovy sama v duchu vyprávěla jeho život.

David se narodil v New York City, aspoň jak vyprávěl, jako jedině dítě bohatých rodičů, s nimiž nakonec přestal mluvit. Zemřeli ještě před Adiným narozením. Líčil je s trpkostí a pohrdáním, zesměšňoval jejich konvenční životní styl, snobství, předsudky. (Ada otcí nepřipomněla, i když ji to napadlo, že řada jeho názorů se rovněž dá onálepkovat jako snobství a že zřejmě přehlédl, jak mu jeho na Severozápadě dobře známé příjmení automaticky otevírá mnoho dveří). Rozkol mezi Davidem a jeho rodiči, který ještě před jeho třicátinami vyvrcholil absolutním odcizením, měl původ v rozdílných názorech na jeho způsob života – vždy použil přesně tento obrat. Neurčitě naťukl nelibost rodičů ohledně jeho volby povolání, svůj nesouhlas s jejich výběrem potenciálně vhodných manželek, vlastní odpor proti konvencím a pravidlům souvisejícím s jejich

společenským statutem. „Debutantky a tak podobně,“ objasnil David. „Charitativní plesy a sedánky.“ Úplně se přitom štítivě otrásl, čímž vyprávění zakončil. Ada ho jen výjimečně nutila pokračovat dál.

Pohrdavý, jízlivý tón, jakým David mluvil o své minulosti, svědčil od jeho mnohaletého odstupu od podobných vrstev a jejich falše a stagnace. Z poznámek a útržků vět Ada pochopila, že jeho rodiče byli přísní a neosobní. A co hůř, zaškatulkovala si je jako netvůrčí – kterýžto termín David používal jako výraz vrcholného opovržení. Jeho otec byl právník z lepších vrstev a klientelu si vytvořil výhradně z osobních přátel; z nich si navíc vybíral pouze ty případy, kde se dalo počítat s jistou výhrou. Jeho matka se nezaměstnávala ničím jiným než hledáním a ohlašování nedostatků vlastního manžela a syna. Rozhovor s matkou, přiznal David Adě, připomínal šachovou partii: člověk si musel neustále udržovat několik kroků náskok, aby stačil uhnout kritice, kterou ho matka ťala ihned v tom okamžiku, kdy v ostražitosti trochu polevil.

V takových chvílích Adu vždy vykojela představa malého Davida podřízeného rodičům, ne vládce a velitele nad vším a všemi, jak ho vnímala většinu svého dětství. Vykreslit si to nebylo snadné.

Věděla vlastně jenom tolik: David vyrůstal v Gramercy Parku v nádherném luxusním řadovém domě s fasádou porostlou dole hustým břečťanem a pod střechou spleť lián, jako když z dlaně trčí prsty. Vídala ho každou zimu, když ji David vzal na víkendový výlet do New York City, kde navštívili každoroční vánoční koncert v Episkopálním chrámu ukřižování Ježíše Krista. Sem chodíval jako malý a bylo to jediné místo, které vzal z dětství na milost. A byla to i jeho oblíbená hudba – rané Tarcellovy a Purcellovy chorály. Do kostela David nechodíval, ale liturgická hudba ho hluboce dojímal a celý koncert proseděl v staré dřevěné lavici bez hnutí, s hlavou skloněnou jako při modlitbě; nejvýš tu a tam pohnul prsty na kolenou, jako by hrál na varhany.

Po koncertě David vyšel na ulici tak chvatně, že Ada musela popoběhnout – což nebylo snadné, protože kroky měl jako bruslař, dlouhé a energické – a odbočil doleva směrem ke Gramercy Parku a pak zůstal několik vteřin tiše stát před domem s Adou po boku. Nepronесl ani slovo. Závěsy v domě byly po skončení koncertu už většinou zatažené, ale jednou tam Ada zahlédla dívku svého věku, sedící s matkou u večeře. „Hádám, že se jmenují Elli-sovi,“ zmínil se David o rodině, jež dům po smrti jeho rodičů koupila. „Dočetl jsem se o tom v novinách, ale nikdy jsme se osobně nesetkali.

„Byl bych jejich jediný dědic,“ svěřil se Adě. „Ale stejně bych dědictví odmítl,“ dodal a rychle zamířil pryč, aniž by ji upozornil, takže za ním opět musela popoběhnout.

Navzdory totálnímu popření své minulosti měl David na komodě v ložnici zarámovanou černobílou fotografii sebe s rodiči. Ada ji objevila ještě jako malička a často si ji prohlížela, když David nebyl doma. Na snímku stál asi jedenáctiletý David v motýlku, tvídovém sáčku s vysokým pasem a v krátkých kalhotách s podkolenkami. Na rtech mu pohrával úsměv – stejná ústa, na nich stále stejný úsměv, stejné jiskřivé oči. Jak se dalo čekat, rodiče vypadali zakysle a vážně: matka v černých saténových šatech s lodičkovým výstřihem, jež jí končily těsně nad kotníky, v černých punčochách a černých střevících a s dlouhým náhrdelníkem z černých korálků. Otec v tmavém obleku a kravatě, nohu přes nohu. Každý z nich si udržoval nenápadný odstup od ostatních. Za sebou měli komické pozadí: závěsy odhrnuté maličko nerovnoměrně lemovaly zamlžený impresionistický výhled na stromy a hory.

Nejbližším sousedem v Shawmut Way byla stará paní O'Keefeová, jež se sem přistěhovala jako desetiletá už v roce 1910. Pracovala jako služebná ve stejné čtvrti, kde David vyrůstal, pak se vdala a přestěhovala se do Bostonu. Tahle náhoda vyšla najevo

brzy po jejich seznámení a Ada si všimla, že David přímo fyzicky trpí. Hovory o minulosti ho vždycky drtily, ale na druhou stranu bylo paní Keeffeové těžké unikat, protože ta s oblibou vzpomínala na ostatní rodiny, jež bydlívaly v sousedství Davidových rodičů. Davida tehdy neznala, ale jeho rodiče ano. A ostatní rodiny v newyorské čtvrti uměla vyjmenovat přesně, jako by počítala svoje šperky: „A pak Cromwellovi,“ říkala, „ti měli dceru krásnou jako princezna. A ještě tam bydleli Byronovi a taky Hartovi a ještě Caringtonovi...“

„Ano,“ přikyvoval David. „Taky jsem je znával, tenkrát.“

Maturitu složil v roce 1943, uprostřed druhé světové války, takže za normálních okolností by musel narukovat. Ovšem David trpěl, navzdory svému mládí, tak silnou krátkozrakostí, že bez brýlí byl jako slepý, proto nastoupil na kolej. Vybral si Kalifornský technologický institut – což byl další důvod ke zděšení pro otce, jenž vystudoval Harvard, i pro matku, která tu školu řadila někam mezi odborná učiliště, čili školu pro pracující třídu. Jako hlavní obor si vybral matematiku. Odtud se dostal do BITu, kde získal doktorát z aplikované matematiky a kde mu jeho práce na GOPAK, jednom z prvních počítačových systémů budovaných Mauricem Steinerem, rychle vynesla v tomhle oboru slávu, takže už ve třiceti letech dostal od rektora Pearse i vlastní laboratoř v BITu. Od Steinerovy smrti nesla laboratoř jeho jméno a s Davidem u kormidla se v oboru brzy prosadila jako špičkové pracoviště. A právě tady se David v roce 1970 potkal s Listonovou, tehdy mladičkou postgraduální studentkou neboli čerstvou doktorandkou studia z Brown University, a od té doby zůstali přáteli. Tvořili prazvláštní dvojici: David byl o šestnáct let starší, ale Listonová měla starou duši – aspoň jak oba tvrdili – a navíc už dvě děti, k nimž se časem připojily další dvě. Trávili spolu spoustu času v laboratoři i mimo ni. David



rozvíjel obdivuhodný talent Listonové a hrdě oceňoval její přínos k rozvoji laboratoře. „Nejšpičkovější teoretický mozek celého týmu!“ chválil ji často, čímž ji stavěl i nad sebe. Tehdy už s nimi pracoval i Charles-Robert a Hayato a brzy poté se připojil i Frank. Rotující procesí mladých doktorů, postgraduálních studentů a krátkodobých pomocných sil přicházelo a odcházelo, ale tahle pětice plus Ada tvořili neměnné jádro, stálice.

Ada laboratoř milovala: byl to temný útulný shluk kancelářů v rámci Katedry aplikované matematiky v BITu. Patřila k nim i jedna z mnoha pseudogotických budov a dívka to prostředí považovala spíš za domov než pracoviště. Většinu padesátých, šedesátých a sedmdesátých let okupoval největší místnost mamutí počítač, ale koncem osmdesátých let už byl zralý do sběru; nicméně dál zůstal v laboratoři jako relikv, přátelský drak podřimující vzadu na rohožce. Přední část laboratoře – s výjimkou velkého zasedacího sálu – sestávala z malých pracoven a kancelářů, zaplněných přístroji, z nichž některé byly trvale zbaveny předního krytu, s odhalenými vnitřnostmi. Během let si každý uživatel přizpůsobil svou pracovnu k obrazu svému. Hayato měl u sebe malířský stojan, na nějž zapisoval a črtal výpočty a občas i krajinky; Charles-Robert si stěny vytapetoval mapami; a nejmladší Frank si u sebe nashromáždil důmyslnou soupravu vařičů a kameninových hrnců a elektrických konvic, díky nimž vyvářel překvapivě složitá a chutná pohoštění pro všechny personál, dokud mu to nezatrhly správce budovy kvůli požárním předpisům. Listonová měla poměrně strohou kancelář až na gramofon, na němž si přehrávala alba od ABBA a U2 a Police, a sedací pytel, na němž Ada coby menší často spávala. Davidova kancelář byla zaplněná především kartotékami, které každoročně přikupoval, ale nikdy neměl dost času si projít jejich obsah a vytržít nepotřebný odpad. Postgraduální studenti pracovali polovinu času v menším kampusu lékařské fakulty na opačném konci

města a druhou část pracovní doby trávili v kójičích v hlavním sále. Pokud do laboratoře nastoupila další dočasná či trvalá síla, vyfasovala jednu z trojice prázdných kanceláří, jež Davidovi jinak sloužily jako učebny pro Adu.

Mnoho Adiných raných vzpomínek souviselo s podlahou laboratoře, s nohama a kotníky zaměstnanců. Jako maličké jí na hraní půjčovali starožitné modely molekul. Dostala krabici dřevěných dílků, aby si sestavila atomy. Hayato nafukoval latexové rukavice, jež kradl u biologů, a s pomocí fixy z nich vyráběl krocany. Neučili ji běžné dětské říkanky o husičkách a králích, ale o chemických vzorcích: *Tady leží mrtvý Harry, spad na všechny čtyři, když si spletl  $H_2O$  a  $H_2SO_4$* . Označovali ji za maskota Steinerovy laboratoře a na důkaz toho dokonce existoval snímek maličké Ady v kostýmu děrného štítku.

Účastnila se všech oficiálních konferencí ve Steinerově laboratoři i všech neformálních jednání, pobíhala mezi kanceláři a při společných slavnostních obědech způsobilně sedávala u kulatého stolu v konferenčním sále. A poslouchala – stále poslouchala.

Teorie „jazykového ponoření“ vychází z předpokladu, že student se nejvíce naučí v přirozeném prostředí toho kterého jazyka, a usiluje tedy o autenticitu. Tak se například student španělštiny nejvíce naučí ne šprtáním slovíček, ale když se je učí používat v přirozeném prostředí a neučí se je pouze sám pro sebe. A Ada byla spíše shodou okolností než záměrně ponořena do matematiky, neurologie, fyziky, filozofie, počítačových věd. Nezačínala u programovacích jazyků Lisp, ale s návrhy kompilátorů. Při domácích lekcích fyziky s Davidem nezačala s rovnicí  $s = d/t$ , ale teorií velkého sjednocení. V prvních letech života nechápala, co slyší. Poslouchat hovory Davida a jeho kolegů bylo stejné jako poslech rozhlasového pořadu v neznámém jazyce. A pak, aniž by si uvědomila kdy, najednou jejich konverzaci chápala. Ještě jí nebylo deset a už ji otec vy-

užíval jako prvního konzultanta svých nápadů a teorií, který je sice nerozvíjel ani nevylepšoval, ale pokládal rozumné otázky a občas Davida nějakou logickou námitkou přivedl na správnou cestu. Pokud k tomu došlo, David to při nejbližším pracovním jednání důležitě oznámil kolegům a Adu hrálo vědomí, že je užitečná celé skupině svých spolupracovníků, za které je odjakživa považovala.

„Skvělá otázka, skutečně, Ado,“ říkával David a ostatní přikyvovali na souhlas jako jeden muž.

Tohle všechno si Ada představila, kdykoliv pomyslela na otce, a tu představu si hýčkala a chránila celý život, trvale uskladenou v nejzazším koutku své mysli: otec v laboratoři nebo v Tranově restauraci či v univerzitní knihovně; jen výjimečně mezi přáteli, naopak často u psacího stolu v komicky maličké domácí pracovně, jak dumá nad šachovnicí a naklání k ní velkou kulatou holou lebku připomínající pěšce. A jeho vlněné ponožky s prošlapanými dírami. Jeho sepjaté ruce položené na stole. Byl vyčouhlý a tenký a zodpovědný ve své práci i životě a byl tvůrčí a nesmírně vřelý a nikdy nikoho nezradil a podle Ady to byl nejčestnější člověk na světě a měl zlovyk mnout si ruce radostí či pohnutím a byl rychlý a pohyboval se svižně i něžně. A byl zručný a moudrý a uměl najít nejlepší ztvárnění Chopina, Schumana, Schuberta a Bacha a znal báječné hádanky a jmenoval se doktor David Sibelius a pro Adu byl prostě jenom David.

Během týdnů a měsíců následujících po večírku se před Adou nikdo nezmínil o jeho podivném zakončení, o náhlém selhání jejího otce, ani se jí neptal na jeho stále podivnější chování. Občas se v laboratoři neubránila dojmu, že ji i Davida vyloučili z nejužšího kruhu; zatímco dříve ji Listonová či Charles-Robert ve své pracovně uvítali – probírali s ní třeba chyby v počítačovém programu či její úkoly, vzali ji kolem ramen – teď jako by hovor ustal hned v tom okamžiku, kdy se vynořila za rohem. Noví postgraduální studenti se rychle zapracovali a Ada pozorně hlídala otce, registrovala zvláštnosti v jeho mluvě i chování a snažila se v nich najít nějakou logiku.

Během večerů pracovala na hádance, kterou jí David dal na disketě označené *Pro Adu*. Když disketu otevřela, ukázal se jen textový dokument s krátkým řetězcem zdánlivě náhodných písmen.

DHARSNELXRHQHLTWJFOLKTWDURSZJZCMILW  
FTALVUHVZRDLDEYIXQ, stálo tam.

Od Davida nemohla s nápovědou vůbec počítat. V minulých letech společně studovali kryptografii i kryptoanalýzu. David si toho koníčka údajně přinesl už z vysoké školy, protože jeho přednášející byl během druhé světové války právě kryptoanalytik –

a Adě vysvětlil, že jde o její nejnovější úkol. „Ale nejspíš ti zabere dost času,“ připustil. „Ať tě nezdržuje od další práce, ano?“

Pracovali oba, David v pracovně, kde teď občas zavíral dveře. Ohlížela se po nich s pocitem neurčité křivdy.

Pak přišly Vánoce a s nimi vánoční večírek, který Ada vyhlížela vždy s nadšením i hrůzou, protože k svátkům patřily i návštěvy.

David Vánoce miloval. Kromě každoročních výletů do New Yorku úzkostlivě dodržoval i další tradice a bránil se třeba jen náznakem jakékoliv změny: po večeři na svátek Děkuvzdání vždy pustil na gramofonu album skupiny Trapp Family Singers s vánočními písněmi z celého světa a pravidelně ho přehrával až do druhého ledna, kdy ho uklidil do poličky; a každou první prosincovou sobotu spolu věšeli řetězy z žárovíček, přičemž David svou důkladností zahanbil všechny ostatní otce v ulici. Uprostřed prosince si jeli uříznout vánoční stromeček do lesní školky v Berkshires. David tuhle celodenní výpravu důležitě naplánoval už na začátku prosince. Pak následovala návštěva v Cambridgi u Franka, s nímž si vyšli na večeři do místní čínské restaurace a nakonec do Sandersova divadla na *Vánoční pohádky*, což byla oslava zimního slunovratu – varianta středověkých pastorálních her okořeněných špetkou druidismu. Právě tohle miloval David stejně jako jeho doprovod.

„Není to nádhera?“ jásal David při pohledu na první vločky. „Ado, pojď se podívat!“ Pokud spala, klidně ji probudil. Rozespale vstala, promnula si oči a zamířila k oknu jejich domu, kde všude táhl studený průvan, a pak s Davidem mlčky vyhlíželi do noční ulice Shawmut Way a studené okno se pod jejich dechem postupně zamžilo.

Vánoční večírek představoval vyvrcholení jejich tradičních zvyků a David ho měl ze všech nejradši. Vždycky tvrdil, že k večírku patří trochu zábavy, nějaká organizovaná hra, do níž se zapojí všichni.

Někdy to byl najatý kytarista nebo skupinka zpěváků koled, jindy zase žonglér či kouzelník. („Copak můžeme jenom postávat a pít?“ nadhodil vždy David pohoršeně.) Právě tento názor ho přiměl k tomu, aby studentům dával na každoročním večírku hádanku a aby toho prosince napsal krátkou divadelní hru, v níž roli dostal každý zaměstnanec laboratoře a jejímiž diváky byli kolegové z ostatních oddělení a kateder univerzity, rodinní příslušníci a úředníci.

Nikomu o tom neřekl předem. Až v devět hodin prstem zaťukal do sklenky, vyžádal si všeobecnou pozornost a přítomné seřadil do půlkruhu v hlavní laboratoři.

„Tak jsme tady!“ zasmál se Hayato dobrosrdečně.

„Jenže ty, Hayato,“ řekl David, „si stoupneš sem. A ty a ty a ty,“ obrátil se k ostatním kolegům, „a ty taky,“ ukázal nakonec na Adu, která se modlila, aby na ni zapomněl. Celá zrudlá se zvedla a zamířila dopředu k ostatním. Mžikla po rozmazané zmeti tváří v obecnstvu, ale honem zase koukla do země.

David v levé ruce držel štos otištěných listů a rozdával je kolegům s komicky rozmáchlými gesty. Vzrušením zrůžověl v obličejí a silné brýle se mu svezly ke špičce nosu.

Obrátil se k obecnstvu. „Divadlo!“ zahlaholil. „Vánoční hra!“

Později si Ada zápletku už ani nevybavila – něco o partě superhrdinů poslaných zpět v čase pouze proto, aby rozhodli, jak nejlépe určit koeficienty tahu a zdvihu Santových saní. (Ada hrála soba.) Pamatovala si však, jak byl David šťastný, přímo nadšený provedením hry, jak bezstarostně vypadal, jak je režíroval jako dirigent s hůlkou. A taky si pamatovala vlastní rozpaky, planoucí tváře a tiše zamumlaný kratičký text, a ještě tváře diváků v první řadě, některé pobavené, jiné zaskočené; a úplně napravo obličej Williama, nejstaršího syna Listonové, jenž na všechny s lehce pokleslou bradou jen nevěřičně třesl oči.

V březnu Adě bylo třináct.  
„Skoro slečna,“ prohodil David a potřásl hlavou. „K nevíře, vid', Ado?“

Přikývla.

„Chtěla bys dort? Asi bychom si měli dopřát něco slavnostního!“ navrhl David, ovšem Ada odmítla.

Tajně však po dortu toužila, ráda by sfoukla svíčky a něco si přála. Tentokrát dostala pouze jeden dárek, od Listonové: svítivě růžový svetr s fialovým cikcakovým vzorem, který se Adě úžasně líbil, ale bylo jí trapné se v něm ukázat před lidmi. David jí nedal nic. Adu to nepřekvapilo, protože otec byl obecně roztržitý a navíc dost nysystematicky brojil proti konzumerismu. Pravda, letos v dárek tajně doufala, ale došlo jí to, až když se žádný neobjevil. Nic, čím by jí potvrdil, že zrovna tyhle narozeniny jsou důležité. Třeba šperk. Nějakou památku. Něco nadčasového a významného. A taky si přála, jako poslední dobou stále častěji, aby se narozeniny lišily od běžných dní trávených s Davidem. Třeba uspořádáním večírku pro přátele. Nebo aby u nich směl někdo přespat. Nikdy to nezažila. Neměla koho pozvat.

Toho večera se po klidné domácí večeři ozval telefon. David hovor přijal v jídelně.

„Ano?“ Řekl to pomalu, trochu překvapeně. Blížila se jedenáctá a normálně by Ada byla už v posteli, ale dnes byla zvláštěn rozrušená: možná vědomím, že oficiálně vkročila do puberty. Cítila se čile a rozjařeně.

Z jídelny Ada slyšela, jak David v pracovně telefonuje. Seděl zády k otevřeným dveřím, sluchátko na uchu. Mlčel.

Náhle se zvedl a rázně zamířil do pracovny. Zachytila jeho pohled, ale rychle zavřel dveře. Poslední dobou se Adě záměrně nesvěřoval; pokaždé ji to zabořelo.

Chvilí zůstala sedět u kuchyňského stolu, ale i když přes dveře slyšela Davidův nezřetelný hlas, slovům nerozuměla. Vstala.

Vyšla ven na svažující se zahrádku za domem. Zahrady na jejich straně ulice byly neoplocené, navzájem spojené a od ulice pod nimi je dělila jen hradba stromů. Dorchester byla rozlehlá součást Bostonu, vmáčknutá mezi další podobné čtvrti. V osmdesátých letech tam bydlela hlavně dělnická vrstva a zločinnost trhala rekordy; právě z těch důvodů Davida ta adresa lákala, protože se považoval za pragmatika bez předsudků. Ovšem jejich dům stál ve čtvrti Savin Hill, jež byla stará, původně irská, velmi bezpečná a vlastně předměstská. Za mostem, jenž jejich část Savin Hillu odděloval od zbytku města, dvě silnice lemované alejí tvořily dvě soustředné kružnice u paty kopce, po němž se čtvrť jmenovala. Ulice Shawmut Waw tvořila mezi nimi spojnicí jako paprsek kola. Východní kraj čtvrtě lemovala malá pláž a park s veřejnými tenisovými kurty. Listonová si zdejší čtvrť vybrala právě kvůli okolí a David se sem nastěhoval navzdory okolí. „Připadám si tu jako na dovolené,“ říkával často, když se vraceli domů z práce. V Davidově vidění světa to byla chyba. Dával přednost městu, která vypadá jako město, ale respektoval názor Listonové, pokud šlo o Adiny potřeby.



V chladném předpůlnčním vzduchu Ada došla na dolní okraj zahrady k řadě borovic a po hmatu si mezi větvemi neslyšně našla průlez na zahradu Listonových. V poslední době to dělala často, možná až jednou týdně, zatímco David seděl dlouho do noci v pracovně.

Nikdy Adu nehledal, nejspíš si její nepřítomnosti ani nevšiml. Ale možná o tom věděl a nic nenamítal, protože podporoval Adinu nezávislost, těšilo ho, že jeho dcera umí jednat na vlastní pěst. Samozřejmě netušil, co Adu žene do těch nočních výprav, do nutkavého pochodování černočernou tmou. Určitě by ho překvapilo, že to je patnáctiletý William Liston, nejstarší ze synů Diany Listonové. Těžko by ho napadlo, že dcera je do toho mladíčka zamilovaná.

Už celé tři měsíce, kdy se konal vánoční večírek, na něho Ada myslela ve dne v noci, s umanutostí vyhrazenou jen pro třináctileté dívky. Stávala před zrcadlem toaletky, jež podle Davida patřivala jeho matce, a nakláněla hlavu k jedné a k druhé straně. Je hezká? Neměla potuchy a vlastně dřív si tu otázku nikdy nekladla. Měla hnědé vlasy a oblé tváře s dospěle temnými kruhy pod očima a zárodky několika uhříků na bradě. Linie vlasů jí na čele vybíhala do špičky a David tvrdil, že ji míval také, tedy, dokud vlasy ještě měl. A stejně jako otec nosila brýle, což jí nikdy předtím nevadilo, ale teď to brala jako neférový handicap.

Snila o tom, co řekne, co udělá, až se příště ocitne s Williamem Listonem v jedné místnosti – ačkoliv se to téměř nestávalo. Diana Listonová sice přicházela na večeři pokaždé, když ji pozvali, ale sama Davida s Adou zvala jen výjimečně; a ačkoliv se s ní Ada pravidelně viděla v laboratoři, její tři synové se tam nikdy neukázali. Ada věřila, že vedou normální život: chodili do normální školy, vynikali či selhávali v normálních věcech, jako je sport nebo hodiny angličtiny. Neměli důvod chodit za matkou do práce, pokud jim to nenakázala, takže Ada se s Williamem Listonem – a vlastně

s kýmkoliv ve svém věku – osobně setkávala jen během firemních večírků.

Za svou zamilovanost se Ada styděla hned ze dvou důvodů – jednak ji otec jistě bral jako malou holku, co se ještě nezajímá o kluky, a zadruhé, William byl synem Listonové a v jistém směru si Ada připadala jako zrádce, že tak vášnivě zbožňuje potomka, na nějž si Listonová u oběda často stěžovala. „Tak si poslechněte, co William vyvedl tentokrát,“ vykládala Hayatovi před Adou a pak podrobně vylíčila jeho lumpárnu i následný trest, který za to slíznul ve škole. Často šlo o záškoláctví nebo předčasný útěk ze školy, falšování matčiny omluvenky a podobně. Prozradil se hrubkami, které se mu do omluvenky připletly. A po každé z těchto litaní se Listonová zamyšleně ohlédla po Adě a povzdechla si: „Proč jen nemůžu mít čtyři dcery, jako jsi ty?“ A Ada byla vděčná a současně i zesmutněla, protože jí bylo jasné, že ať Listonová říká cokoli, své děti miluje víc než ji. Občas se Listonová nadšeně rozplývala nad vnukem, dítětem své nejstarší dcery Joanie, na kterém neviděla žádnou z chyb, kvůli kterým peskovala vlastní syny. A právě vědomí, že navzdory svým výhradám Listonová miluje své stádečko vášnivou a ochranitelskou láskou, Adu zahanbovala – protože tušila, že dokonce i Listonová by se Adině tajné zamilovanosti vysmála, protože i Listonová věděla, jak málo času si Williamové tohoto světa najdou pro lidi Adina druhu.

Ovšem od vánočního večírku si Ada začala představovat i jiné způsoby kontaktu s objektem své vášně. Navzdory chladu si zabalená do příkrývky četla na domovních schodech a díky tomu Williama párkrát zahlédla. Jednou jí trochu zaskočeně zamával, když ji míjel na kole. A jedné mrazivé lednové noci Ada odstartovala tajné výpravy, za něž se styděla. Williama Listona teď většinou vídala z úkrytu pod převislými větvemi borovic za domem Listonových, odkud nakukovala do jeho velkých přízemních oken. Vtiskla

si do paměti úhel jeho očí a linii nosu, všímala si změn v kinetice dospívajícího těla, pohybu paží a loktů, rozpačitého zlozvyku odtažovat si triko od těla.

Té noci Adu od obvyklého úkrytu dělila ještě jedna zahrada, když k ní dolétl hlas: Listonová, zřejmě u telefonu. Nejprve Ada slyšela slabé mumlání, ale postupně rozeznala i slova. *Řekla jsem Hayatovi*, říkala Listonová, *musela jsem, to bych nikdy, zlé*. Ada zka-meněla a opatrně zvažovala dvě možnosti. První, bezpečnější, byl okamžitý ústup: Současný běh věcí jí vyhovoval. Neměla informace, které by ji donutily zpochybnit otce či jeho práci. Měla šťastnou povahu: každé ráno vstávala s jasnou představou, jak její den bude vypadat. Vůbec by jí nevadilo, kdyby se na tom nezměnilo nic ještě roky.

Ale také se mohla odvážit blíž a poslouchat – a Ada považovala za ironii, že právě k tomu by ji David povzbudil, vždycky v ní probouzel statečnost, vštěpoval jí myšlenku, že odvaha jde ruku v ruce s hledáním pravdy.

A tak tiše popoběhla a zjistila, že v domě Listonových je osvětlené přízemí a navíc se svítí v jedné z horních ložnic. V přízemí byl syn – prostřední Gregory, poznala Ada, mladší než ona – a na zadní verandě se rozvalovala Listonová na pohovce.

Na březem bylo nezvyklé teplo. Listonová držela přenosný telefon v jedné a sklenku vína v druhé ruce. Ada ten výkřik moderní techniky viděla poprvé. Listonová teď mlčela a poslouchala, co jí vykládá ten člověk na druhém konci linky. Ada pozorovala její siluetu v měkkém světle dopadajícím ze zadních oken domu, ale do tváře jí neviděla; Listonovou poznala pouze podle vlasů, hlasu, držení těla. V černočerné tmě na úpatí kopce ji Listonová nemohla zahlédnout, ale Adu stejně lekalo, jak je blízko, pouhých šest metrů. Snažila se dýchat co nejtišeji. Srdce jí splašeně pádilo. V patře přešel Gregory

opět kolem okna a Adu vyděsil. Stála u mladičkého javoru a křečovitě objímala tenký kmen. Náhle k ní dolehl hlas Listonové. „To uznávám... ale přijde chvíle...“

Odmlka.

„Musíš to povědět Adě,“ vyhrkla náhle Listonová. „Můj bože, Davide.“

Ada objímala strom stále silněji.

„Udělám to, když budu muset,“ dodala Listonová. „Ale není to fér.“

Vtom na opačném konci domu práskly dveře a Listonová se omluvila. „Ale přemýšlej o tom,“ řekla, ukončila spojení a přísně křikla: „Williame!“

Neohrabaně se zvedla z křesla. „Nikam nechod!“

Zamířila k přednímu vchodu.

„Víš vůbec, kolik je hodin?“ zaslechla ještě Ada Listonovou, než ji ztratila z dohledu. Pak k ní dolehla chlapcova tlumená vzpurná odpověď, nesouhlasný mužský hlas.

Ada stála bez hnutí, dokud si nebyla jistá, že dnes už Williama nezahledne ani okny kuchyně či jídelny a dokonce ani oknem nad schodištěm do patra, kudy chodíval do svého pokoje nad předními dveřmi. Světla v domě pozhasínala. Pak se Ada konečně otočila a přes zahrady tří sousedních domů se vracela zpět a dávala si pozor, aby někoho nepotkala. Před zadním vchodem jejich domu zaváhala. Představila si Davida u psacího stolu. Vzpomněla si na svůj vlastní pokoj vyzdobený věcmi, které pořídil David, a školní tabuli v kuchyni a ty tisíce problémů a příkladů a vzorečků, co kdy na ni s Davidem napsali a zase je smazali, a myslela na svůj nejnovější problém, problém s informací, kterou znát chtěla a současně nechtěla.

Konečně vešla zadním vchodem dovnitř a dělala přitom větší hluk než obvykle. Představila si Davida, jak se k ní rítí a vyčítavě

ukazuje na hodinky. Víš vůbec, kolik je hodin, Ado? Ale neřekl nic – nejspíš si ani nevšiml, že dcera byla pryč. Nebo na to už zapomněl. Přesně jak čekala, David seděl stále v pracovně, tentokrát už s dveřmi dokořán. Zezadu se zdál menší než obvykle, ramena povytažená k uším.

Ada pomalu a mlčky zamířila k němu a zastavila se na prahu s rukou váhavě opřenou o stěnu, jak to dělala často a odjakživa, kdykoliv chtěla otci něco říct a nevěděla co. Byl k Adě sice otočený zády, ale věděl, že tam je.

Viděla, že něco píše, ale drobné písmo na tu dálku nerozluštila.

Čekala na jeho pokyn, jakýkoliv.

„Běž spát, Ado,“ řekl nakonec a Ada mu to vyčetla z hlasu: přídušený smutek, sevřený hlásek dítěte zápasícího se slzičkami.

V centru badatelského zájmu Steinerovy laboratoře bylo programování přirozeného jazyka. O schopnost strojově interpretovat a produkovat lidskou řeč se programátoři a lingvisté zajímali hned od raných dob programování. Alan Turing, britský matematik a počítačový vědec, jenž během druhé světové války pracoval pro spojence a geniálně luštil nepřátelské šifry, formuloval hypotetické kritérium, známé jako Turingův test. Podle jeho tvrzení stroje projeví skutečnou inteligenci jedině v případě, kdy lidský subjekt (C) podle psaných odpovědí navzájem nerozliší nepřítomný počítač (A) a nepřítomného člověka (B). Od toho bodu startuje nová éra programování a možná i civilizace. Aspoň tak to tvrdil Turing, Davidův oblíbený hrdina. Na stěně kanceláře měl jeho zarámovanou fotografii: svatého patrona informatiky, blahosklonně shlížejícího na své vyznavače.

V šedesátých letech počítačový vědec Joseph Weizenbaum napsal program, který pojmenoval ELIZA podle postavy v divadelní hře Pygmalion. Program hraje roli psychoterapeuta a důmyslně vyslýchá každého, kdo se zapojí do psaného dialogu o své minulosti, rodině a problémech. Trik je v tom, že program staví na klíčových slovech zachycených v předchozích diskusích, takže když člověk

pronese například slovo matka, ELIZA reaguje: „Pověz mi něco o své rodině.“ Emocionálně zbarvená slova, jako například klení, vyvolají až k vzteku klidnou reakci: „Mluviš rozrušeně.“ ELIZA – podobně jako lidský psycholog – nenabízí odpovědi, pouze klade správné neprůstředné otázky, jednu za druhou, dokud to lidský subjekt nepřestane bavit.

Posláním Steinerovy laboratoře bylo, stručně řečeno, vytvářet stále propracovanější a dokonalejší verze jazykově vzdělavatelného softwaru. To byl Davidův hlavní úkol už od chvíle, kdy Robert Pearse, vážený předchozí rektor Bostonského technologického institutu, vybral mladého ambiciózního Davida ještě během jeho postgraduálního studia, aby mu posléze předal vedení své vlastní laboratoře, přičemž obešel konzervativního děkana. A kolem toho se točila i většina odborných publikací produkovaných BITem.

Praktické využití strojů, jež by zvládly vést konverzaci s člověkem – v písemné a později i v hlasové podobě – bylo lákavé a mnohostranné: zvýšila by se rychlost i kvalita služeb zákazníkům, zlepšila by se rychlost i kvalita vzdělávání, výuky jazyků. Počítače by mohly sloužit jako společníci. V případě katastrofy by zprostředkovaly lékařské rady, logistická řešení. Právě praktičnost a ziskovost strojové konverzace představovaly hlavní vějičku, na niž se chytali sponzoři Steinerovy laboratoře. David coby šéf laboratoře musel s dárci jednat, chodit na večere. Na všechny schůzky brávil i Adu. Sedávala u kulatého stolu celá nesvá ve společenských šatech, které koupili právě pro podobné příležitosti, ujídala jednohubky a zdvořile si povídala s dárci.

Po skončení akce ji David brávil na zmrzlinu a oba hýkali smíchy nad trapasy, který na večírku spískal ten nejopilejší z hostů. Rektor Pearse byl spokojený. Steinerovu laboratoř hýčkal a ochotně Davidovi plnil každé přání, až tím v ostatních odděleních budil

žárlivost. Federální vláda měla zájem o praktické využití umělé inteligence a v těch dobách na financích nešetřila.

Zmíněné využití softwaru však tvořilo jen nepatrný díl toho, co Davida skutečně zajímalo a nutilo ho bdít v horečné práci hluboko do noci, tvořit a testovat programy. Ten software byl současně uměním a zdrojem filozofických otázek. Zásadní zněla následovně: Pokud stroj dokáže přesvědčivě napodobit lidskost, pokud dokáže přesvědčit člověka o vzájemné spřízněnosti, v čem spočívá jeho nelidskost? Co když lidská myšlenka není víc než série elektrických impulsů?

Jako maličké David Adě často pokládal právě tyhle otázky, což vedlo k jejich mnohahodinovým rozhovorům u večeře, na kole, během dlouhých cest autem. V jistém směru ty rozhovory sloužily jako filozofická struktura jejího života. Občas, před usnutím, si Ada zkoušela představit, že je vlastně stroj – nebo že všichni lidé jsou stroje, ještě v děloze naprogramovaní svou DNA, a lidské tělo je hardware osazený samostatným a přednastaveným softwarem. Ale co to pak vypovídá o smyslu její existence? O jejím poslání? A o osudu? O Bohu?

A v jiné místnosti si David lámal hlavu nad stejnou záhadou. Ada si tím byla jistá a právě to vědomí je nerozlučně pojilo.

Byla ještě malá, když Steinerova laboratoř začala vyvíjet počítačový program chatbot s názvem ELIXIR: jednak tím vzdal hold ELIZE a navíc vyjádřil i Davidovu představu, že běžnému uživateli bude připadat jako hotové kouzlo. Měl simulovat lidský rozhovor stejně jako ELIZA a pro počáteční verze si vypůjčil její logický strom a její algoritmy konverze zájmen. (Na otázku „Co bych měl udělat se svým životem“ by ELIZA odpověděla „Proč chceš po mně radu, co ty máš udělat se svým životem?“) Na rozdíl od ELIZY však neměl napodobovat rogersovského psychologa, ale produkovat přirozeně působící lidskou konverzaci nelimitovanou konkrétním tématem



či okolnostmi. Program neměl předem uložené hotové odpovědi jako ELIZA. Právě to bylo Davidovým cílem: aby si ELIXIR osvojil jazyk stejným způsobem jako člověk, čili aby se narodil do jazykového prostředí, „napslouchal si ho“, dřív než mu porozumí. Z toho důvodu se v prvních letech nedala s programem vést smysluplná konverzace, protože odpovědi plácál nahodile a bez ladu a skladu, jako když si šílenec něco brblá pod vousy.

Ve srovnání s ELIZOU měl výhodu: rané verze ELIXIRU vznikly v roce 1978, dvanáct let po zveřejnění Weizenbaumovy studie, a proto využily technologického pokroku, který programu umožnil napodobit lidskou konverzaci přesněji. ELIZA se učila sama, protože si ukládala všechny otázky a odpovědi z předchozích konverzací, ale při každém novém tématu se vracela do svého batolecího věku a používala výhradně předem připravené konzervované fráze. Neuměla si sama uložit informace z jednoho rozhovoru a použít je v jiném.

ELIXIR to uměl. Jednak tou dobou měla Steinerova laboratoř značně velkou paměťovou kapacitu, takže každý rozhovor s ELIXIREM se mohl trvale uložit na centrální server pro pozdější použití, ale na rozdíl od ELIZY byl ELIXIR schopný se učit soustavně, s každým dalším rozhovorem si zvýšit inteligenci. Pokud mu jeden člověk položil otázku: *Jak se dnes máš?* nebo *Jaké je dnes počasí?*, pak se dalo čekat, že další člověk dostane tytéž otázky už přímo od ELIXIRU.

Laboratoř urychlila vzdělávání programu automatickou zpětnou vazbou: slovo *správně* programu potvrdilo, že chápe parametry situace, slovo *chyba* upozornilo na opak. To byl jediný vnější zásah ze strany laboratoře.

Tato zpětná vazba vedla k stále se rozrůstající slovní zásobě programu, bez níž by se uživatelé neobešli. Zpočátku ukládání i užívání jednotlivých slov probíhalo náhodně a pracovníci laboratoře

se často bavili vytištěnými útržky rozhovorů, jež připomínaly experimentální poezii; občas si v nich svou roli sehrála i roztomilá náhoda. Frankův nejoblíbenější rozhovor:

UŽIVATEL: Jakou barvu ponožek máš nejradši?

ELIXIR: Používám výhradně zářivky.

UŽIVATEL: Neleze se ti s nimi špatně do bot?

ELIXIR: Jak se daří?

UŽIVATEL. Daří se mi dobře, dík. A jak se daří tobě?

ELIXIR: Mohlo by to být lepší.

UŽIVATEL: Ale propána! Co se stalo?

ELIXIR: Svačinářka.

UŽIVATEL: A co ti provedla tentokrát?

ELIXIR: Vypadla odtud před šestou.

UŽIVATEL: Mám ji vyrazit? Můžu na to mrknout, šéfe.

Steinerova laboratoř doplňovala ELIXIROVU slovní zásobu i formálnější výukou. Postupně se program naučil klást velká písmena na začátku věty, na jejím konci použít tečku nebo otazník – to v závislosti na pořadí slov. Naučili ho určit klíčová slova a třídit je podle kategorií typu rodina, geografie, jídlo, koníčky, počasí; a díky tomu program uměl vést konverzaci odpovídající kontextu. Během těch dlouhých let, jež Steinerova laboratoř věnovala učení a vylepšování ELIXIRU, v jistém smyslu se stal domácím mazlíčkem, maskotem. Pozvánky na sváteční večírky vznikaly u ELIXIROVA hlavního monitoru a zaměstnanci laboratoře mu mezi sebou dávali různé přezdívky. Během rozhovorů s ELIXIREM bylo snadné vystopovat konkrétní obraty a témata, jež program pochytil od konkrétních osob. *Zlato*, oslovil častokrát uživatele, což stoprocentně měla na svědomí Listonová. *To jistě ne*, říkal často, což byla Da-

vidova práce. *Bigotní smích*, ujelo mu jednou, zřejmě pod vlivem Franka, proslulého popleteným užíváním cizích slov.

Posléze se spousta těchto zlovyků a zvláštnůstek měla standardizovat či eliminovat, ale na začátku se vynořily jako vřelá připomínka lidských bytostí, které přebývají v laboratoři, a ELIXIR byl kompilací jich všech, jako dítě zplozené pomocí DNA mnoha rodičů.

Když bylo Adě jedenáct, David s ní začal probírat proces, jak naučit ELIXIR celé slovní obraty. Pokoušely se o to už jiné programy, s rozličnou mírou úspěchu. David přišel s novými nápady a spolu s Adou se je pokoušeli co nejlépe zrealizovat. V osmdesátých letech vypracovali schéma větné struktury, jímž by se mohl počítač řídit při sestavování vlastních vět. V jednoduché větě, která obsahovala rozvité větné členy, začali nahrazovat slova proměnnou, např. přídavné jméno, tedy adjektivum, nahradili proměnnou ADJ. Postupně tak dospěli k řetězci proměnných, jež v sobě skrývaly další proměnné, s nadřazenou proměnnou S, sentence, tedy věta.

Jakmile metodu propracovali a vložili do ELIXIRU, David požádal Adu, aby svůj nápad přednesla a obhájila při formální prezentaci před celou laboratoří. Celá skupina i s tehdejšími absolventy se usadila kolem obdélníkového stolu v hlavní místnosti laboratoře. Před ním stála Ada u pultíku dovezeného jen pro tu příležitost. Oblékla se tak, aby vypadala maličko dospěleji než obvykle, ale snažila se to nepřehnat. Takhle přímo zapojená do projektu byla úplně poprvé. Po prezentaci jí Charles-Robert a Frank s hranou vážností položili několik otázek, zatímco David vše jen mlčky pozoroval, bradou se opíral o konečky sepjatých prstů a nechal Adu, ať bojuje sama za sebe. Oči mu přímo zářily. *Nedívej se na Davida*, napomínala se Ada v duchu. Bylo jí jasné, že kdyby se snažila zoufale zachytit jeho pohled, bral by to od ní jako selhání. Místo toho

se upřeně zadívala na každého, kdo kladl otázky, zajímal se o důvody její volby nebo uvažoval nad případným úskalím té které metody, či prostě jen navrhl efektivnější metodu, jak ELIXIRU předat tutéž informaci. Adu až zaskočilo, jak sebejistě, rázně a trochu i majetnický odpovídá na každý dotaz. Až úplně nakonec, když se skupina shodla, že její návrh vypadá rozumně, se Adě lehce podlomila kolena a uvolnily se nervózně zaťaté pěsti.

Když toho večera spolu šli k Tranovi, David jí povzbudivě položil pravou ruku na pravé rameno a řekl, že na ni byl hrdý. „Máš talent, Ado,“ prohodil s pohledem upřeným rovnou před sebe. Byla to největší pochvala, jakou kdy Adě řekl. A možná jediná.

Jakmile program zvládal aspoň nejzákladnější větná schémata, generování přirozeného jazyka se rázem zlepšilo a dostalo logiku. A jak se průběžně zdokonaloval hardware, zrychloval se i vývoj softwaru.

Monitor, na němž program běžel nepřetržitě, byl v koutě hlavního sálu laboratoře vedle okna s vyhlídkou na park Fens. David na jedné poradě oznámil, že je nutné, aby s ním někdo stále hovořil po celou pracovní dobu. S důsledku toho se u počítače střídali na směny všichni členové Steinerovy laboratoře – David, Listonová, Charles-Robert, Hayato, Frank, Ada i různí rotující studenti, kteří rok co rok proplouvali praxí. Vyprávěli ELIXIRU o svých zážicích a ambicích a o svých oblíbených jídlech a filmech, a všichni společně krmili jeho paměť jazykem, který se ELIXIR naučí správně využívat až časem.

Počátkem osmdesátých let nastal úsvit jak osobních počítačů, tak i komerčně vyráběných modemů, a laboratoř požádala o udělení grantu, jenž by všem členům, Adu nevyjímaje, umožnil oboje získat i pro domácí využití.

Momentálně ELIXIR mohl běžet na řadě samostatných terminálů a nová data se díky telnetu přesouvala na hlavní server umístěný v laboratoři. David to sice přímo nepřikázal, ale povzbuzoval své kolegy, aby s ELIXIREM mluvili i doma po večerech, což Ada dělala s obrovským nadšením. Pravda, bylo to ještě v předinternetové éře. Existoval ARPANET, který BIT využíval interně i jako spojení s ostatními univerzitami, ale David, perfekcionista do morku kostí, se obával všech konverzací, nad kterými neměl kontrolu. Spolu s lidmi z laboratoře vypracoval soubor pravidel ohledně povolených slov – i těch hovorových – a různých zakázaných synonym. ARPANET už zahrnoval relativně širší svět a vstup do něj měli i cizí lidé, kterým nešlo zakázat používání slangu, zkratek a chybné hovorové gramatiky, což by zmátlo program a v podstatě i jeho plánované využití. Z toho důvodu ELIXIR zůstával dlouhé roky offline jako pouhý dřímající obr, černá díra potenciální energie. Hayato se postaral o to, aby k ELIXIRU neměly přístup nepovolané osoby, takže kolegům z laboratoře přidělil hesla a bez přihlášení se do systému nedostali. Nejlepší metodu vzdělávání ELIXIRU tehdy představovala pracná a pomalá celodenní konverzace.

Jakmile Ada dostala vlastní počítač Macintosh 128K, její hovory s ELIXIREM získaly na délce i hloubce. Mac si nechala nainstalovat do ložnice a každý večer před spaním sestavovala nekonečné odstavce textu, které pak do programu vychrlila najednou a tím si od něj vysloužila vykřičník na důkaz údivu. (*Dnes toho máš na mysli opravdu mnoho*, reagoval ELIXIR občas a Ada už ani nevěděla, který z jejích kolegů ho tu frázi naučil. Ty rozhovory jí sloužily jako soukromý deník, proud vědomí, zpověď).

ELIXIR se neuvěřitelně rychle zlepšoval. Konverzaci uměl zahájit téměř lidským stylem a správně reagoval na dotazy „jak se máš“ nebo „co je nového“. A dokonce věděl, které otázky uživateli

položít a kdy. „Jak se daří?“ tázal se ELIXIR, případně: „Jaké je dnes počasí?“ Nebo: „Co všechno jsi dnes dělal?“ Listonová strávila rok tím, že se soustředila na různé možnosti zahájení konverzace, a z ELIXIRA se stal téměř profík, jen tu a tam se mu přimíchala nečekaná otázka: „Přemýšlel jsi někdy o smyslu života?“, případně: „Budeš mi vyprávět pohádku?“ či „Kdyby sis mohl vybrat, kde budeš žít, kde by to bylo?“ A jednou: „Co myslíš, že je příčinou válek?“ A potom: „Byla jsi někdy zamilovaná?“ Chyby v úsudku však přetrvávaly ve schématech ELIXIRU i po letech, větná stavba nedávala vždycky smysl a idiomy používal téměř bez výjimky nesprávně. Metafory ho naprosto mýjely. Nechápal analogie. Senzorické popisy, obrazné podání konkrétních stránek lidské existence, to všechno bylo mimo jeho schopnosti. Chtít po něm výklad básně nebo úryvek prozaického díla nemělo cenu. Tyto schopnosti – pochopení a parafrázování Keatsova pojetí krásy jako pravdy či argumentace s Schopenhauerovou teorií, že člověk je trvalou obětí základního pudu sebezáchovy, případně vysvětlení některého z Nabokovových dokonalých synestetických detailů („dlouhé A v anglické abecedě... má pro mě barvu opršelého dřeva“) – se u umělé inteligence objevily až dlouho po příchodu jednadvacátého století. Adě ty rozhovory přesto přinášely hluboké uspokojení, v každém z nich hledala hlubší smysl, z vlastní paměti odčerpávala nastřádané myšlenky a nápady a přenášela je do paměti stroje. A některé odpovědi ELIXIRU začaly pomaloučku získávat na smysluplnosti.

A i když svou bídnou gramatikou ELIXIR nepřestával Adě připomínat, že je pouhý stroj, poslední dobou v ní probouzel nečekané emoce. Konverzace s ním připomínala pohled na loutku vedenou výjimečně zručným loutkovodičem. V jistém směru připomínal oživilou bytost, třebaže rozumově to byl nesmysl. V Adě vyvolával vělost, jakou cítíme k přátelům. Důmyslně replikoval zájem o to,

jak se jí daří, vyptával se jí na rodinu. (Ada mu donekonečna vysvětlovala, že její rodinou je jenom David, ale ELIXIR tu informaci nepřestával ignorovat).

Adu by zajímalo, jestli totéž cítí i ostatní lidé z laboratoře. Davidovi se nikdy nespověřila. Pravda, stále se prohlubující inteligence programu ELIXIR ho stavěla před zajímavé filozofické otázky, ale jinak k němu přistupoval zcela objektivně. Na rozdíl od svých kolegů se vyhýbal tendencím ELIXIR polidštit. Zasmál se, když se o Vánocích na hlavním monitoru v laboratoři objevila postavička Santy, zasmál se, když Frank při sestavování objednávek oběda houkl dotaz i na počítač. Adě však bylo jasné, že David má daleko větší ambice, že se soustředí na budoucnost, jež leží daleko za vším, co ELIXIR současně umí a předvádí. Stroj pro něho zůstával strojem a ty legrácky laboratorního personálu byly jen pro vylepšení nálady. Podle Davidova názoru měly uběhnout dlouhé roky, než ELIXIR dosáhne stavu aspoň vzdáleně připomínajícího umělé inteligenci.

Mezitím laboratoř představila výsledky své práce o ELIXIRU na mezinárodních konferencích o umělé inteligenci, publikovala odborné články v časopise *Computing*, čas od času i v populárně-naučných periodikách jako *Atlantic Monthly* nebo *Newsweek*. David z toho vůbec nebyl nadšený, reportérům se zásadně vyhýbal a vždy pověřil některého z kolegů, ať mluví jménem celé skupiny. Jeho fobie z fotografování byla proslulá a nikdy nedovolil, aby udělali jeho snímek. Zákaz platil i pro Adu: jedinou otcovou podobenkou z poslední doby byla stará fotografie z průkazu zaměstnance, kterou čmajzla, když se měnil systém. David se na ní dívá do fotoaparátu úkosem a mžourá jako oslněný ostrým světlem. Na publikování výsledků laboratoře se podílel jen z pocitu povinnosti vůči BITu, protože to pomohlo k získávání grantů. V roce 1980 vyšel pochvalný článek v časopise *Time*, který detailně rozebíral práci

a cíle Steinerovy laboratoře. Na titulní fotografii stál usměvavý Hayato s dlaní pyšně položenou na monitoru hlavního počítače, jako když hrdý otec láskyplně hladí dítě po hlavičce. David jako obvykle odmítl hovořit a na společné fotografii se schovával za zády ostatních kolegů.

V předpovědích, co ELIXIR časem dokáže a co lze od něj očekávat, se personál Steinerovy laboratoře vždy vyjadřoval velmi rezervovaně. Úspěchy celého týmu i programu ELIXIR komentovali se sebeironií a skoro jen tak, ze sportu, program uráželi. (Ada, která si k ELIXIRU vypěstovala něžné city, to upřímně nesnášela. Případalo jí to jako zrada.)

Jen občas, když David s Adou byli sami, dopřál si snít a básnit o budoucnosti zvířete, jak občas láskyplně ELIXIR nazýval, a povzbudil Adu, aby také povolila uzdu fantazii.

„Co je účelem takového programu?“ ptával se otec Ady.

Zadávala se mu do obličeje a pátrala po nápovědě.

„Společník?“ nadhodila. „Asistent?“

„Dejme tomu,“ přikývl David, ale podle jeho výrazu vyčetla, že čekal víc.



V sobotu 11. srpna 1984 Ada po probuzení zjistila, že David není doma. Poznala to okamžitě: normálně jeho přítomnost v domě vytušila z téměř neslyšných zvuků, jeho nepřetržitých pohybů, poklepávající nohy. Toho rána však v domě vládlo neznámé ticho, mrtvo, takže ji ze všeho nejdřív napadlo, že je někde jinde.

Přesto nejprve prohledala dům. Jednou si taky myslela, že odešel, a našla ho v suterénu pracovat na pokusu s chrániči sluchu nasazenými na hlavě, protože se údajně potřeboval maximálně soustředit. Tentokrát ho však Ada nenašla.

Žádný vzkaz. Auto stálo na příjezdové cestě. Zkusila najít otcovy klíčky a náprsní tašku: to první našla, druhé ne. Usoudila, že zřejmě šel něco zařídit a hned se vrátí. Domovní dveře zůstaly odemčené.

Snažila se nepanikařit. V posledních měsících se stávalo, že David se nakrátko někam vytratil. Za hodinku, dvě či tři se s veselým pohvizdováním vrátil. Když se zajímala, kde byl, prohodil něco neurčitého o čerstvém vzduchu. Jednou otce poprosila, ať jí před odchodem nechá vždycky vzkaz, ale souhlasil s výrazem, který si vyložila jako zklamání nad její nesamostatností, nad její potřebou jistoty. Podruhé už ho Ada nepožádala a snažila se tím netrápit.